

Ministeren storsmilede til rektor Brian Bech Nielsen ved AUs årsfest 12. sep.

Humaniora-massakre

Regeringsindgreb betyder 100-150 lærerfyringer fordelt på udvalgte fag inden 2017

Fra næste år og tre år frem skal der optages 2391 færre på universiteterne på studier med stor ledighed. Med et regeringsindgreb lukker Regeringen studiepladser for at tvinge de unge til at ændre søgemønstre fra humaniora til ingeniørfag eller økonomi og datalogi. Nogle fag uddanner nemlig til arbejdsløshed. "Ingen unge må ende som stud. ubrugelig", lyder uni-minister **Sofie Carsten Nielsens** begrundelse.

Regeringsindgrebet bliver dog ikke bare studiestyring eller en venlig guide til de studerende. Det er også en spare-øvelse, som vil glæde Finansministeriet. De afviklede 2391 studiepladser i 2017 vil nemlig betyde taxameterbesparelser på over 100 mio. årligt med følgende fyringsrunder. Der vil ryge 100-150 lærer- og forskerstillinger, samtidig med at fag skal "effektiviseres" - og det betyder voksende undervisningsbyrder for de lærere, som bliver tilbage.

Det er uddannelser med høj dimittend-arbejdsløshed 2 år efter studieslut, der rammes med en beskæring på 10-20-30 pct. i studiepladser (alt efter graden af arbejdsløshed). Og det vil især ramme klassisk humaniora, men også kommunikation og biologi.

Ministeren: Søg fra humaniora til ingeniør

Regeringens erklærede ambition er ikke at reducere det samlede udbud, men at flytte studiesøgning og -pladser fra humaniora til ingeniørfag: "Vi er nødt til at finde en bedre balance, så optaget i de kommende år flytter sig i retning af uddannelser med bedre jobudsigter. For den enkelte behøver det ikke at være ret langt", mener Uni-ministeren. Men regeringen fremlægger ingen indikationer på sandsynligheden i at flytte studerende fra humaniora til ingeniørfag. Der fremlægges heller ikke risikoscenarier for om indgrebet vil betyde, at en større gruppe aldrig kommer i gang med en uddannelse, fordi de ikke kan komme ind på deres favoritfag.

KUs prorektor Lykke Friis kalder indgrebet et totalt kursskifte, når Regeringen først havde ambition om uddannelse til alle, hvorefter der nu sættes loft på populære uddannelser. Hun står uforstående overfor beskæring på 30 pct. på især sprogfagene. Og hun kalder indgrebet et svigt overfor de uddannelsessøgende for det er urealistisk at tro, at unge vil søge fra engelsk, antropologi eller Asien-studier til f.eks. datalogi, matematik eller forsikringsvidenskab.

Se oversigt side 4

CBS: Mere snyd og plagiering 5-7
Censor undrer sig: Kandidatspeciale var plagiat, men den studerende fik alligevel eksamensbevis

TEMA: Studiestyring
Økonomi kontra pædagogik 8
To markante professorer i bokseringen om uddannelsesstyring og økonomisk målstyring

Åndløs planstyring 11
Litteraturprofessor Per Øhrgaard går til angreb med tidsåndens økonomitænkning - med konkret afsæt i ATVs Uddannelsesbarometer. INTERVIEW

Kontroversiel rapport 14
SFI-rapport om dagpengereform kom med ubekvemme konklusioner og blev udsat for kritik. Forskeren bag fortæller om forløbet
SEKTORFORSKNING

Klarlund uredelig 18
Fik intern advarsel, men er stadig professor på KU. Hvad siger tidligere UVVU-medlemmer til den sanktion?

Forskeropråb: Ludoreglerne 20
Politikerne skal overholde respekten for forskningens autonomi, når der samarbejdes med det private.
UNG KARRIERE

Kvinder bedømmes hårdere 24
Men det er en myte, at mænd og kvinder er gode til forskellige ting, mener ligestillings-officer på CBS

Mit mareridt som red. 28
'Jeg vil aldrig mere være medredaktør på antologi med bidrag fra en flok rutinerede forfatter.'
ESSAY

“ Det er ikke universitetets selvstændige mål at skabe demokrater eller dannelse. Det er folkeskolens opgave. Universitetet skal skabe kompetencer og kvalifikationer.

Jepp Bruus,
S-uddannelsesordfører

FL: Udsigt til slankekur om et par år

Regeringens store ord om finanslovens lyksaligheder holder ikke. Universiteternes forskning og undervisning samt sektorforskningen udsættes for gradvis slankning over de næste 3-4 år – selv om der festtales om forskning i verdensklasse.

Med 1,09 pct. af BNP lever regeringen godt nok op til sine (EU-)målsætninger om mindst 1,0 pct. af BNP. Men denne satsning på forskning i verdensklasse er kortvarig, for i den nærmeste fremtid – budgetoverslagsårene 2016-2018 – er betænkeligt nær de 1,0 pct. i 2018. Bagved ligger, at forskningsmidlerne er planlagt til at falde i BO-årene fra et maksimum i 2016 på 22 mia. kr. til 21 mia. kr. i 2018.

Den 2-procents ”effektiviseringsbesparelse”, som har været lagt ud over sektoren i årevis, syner ikke af meget, men med årene har den betydet mærkbare personalereduktioner eller øget krav om indtægtsgenerering og ekstern finansiering. Forskerne tvinges til at fokusere på mere kortsigtede projekter og må ofte skifte retning på deres forskningsinteresser for at kunne finansiere deres forskning.

De faglige omkostninger er høje. Projekterne kan ligge uden for forskernes ekspertiseområder. For medarbejderne kan det være fagligt dybt utilfredsstillende og kan på lidt længere sigt medføre forringelser i de faglige miljøer og blive en vej væk fra forskning i verdensklasse. Og 2-procentsnedskæringen fortsætter, selv om nogle af pengene kommer retur. Dog ikke nødvendigvis der, hvor der er skåret.

“*Finansloven: Det er åbenlyst, at det klinger hult, når nogle tør tale om ”verdensklasse”, for det får politikerne ikke ad denne vej.*”

Universiteternes myndighedsbetjening i ”sektorforskning” kan også se frem til beskæring fra 23 mio. kr. om året i dag til 21 mio. kr. i 2018. Det samme fald 2014-2015-2018 gælder for de selvstændige institutioner, fx:

- GEUS fra 135 over 133 til 116 mio. kr.
- NFA-arbejds miljøcentret fra 83 over 80 til 64 mio.
- SFI fra 37 mio. over 36 til 31 mio.
- DMI fra 140 over 137 til 133 mio.
- Statens Seruminstitut fra 94 over 88 mio. til 81 mio.
- Kennedy Centret fra 34 mio. til 33 mio. kr. i 2018.

På uddannelsesområdet bekendtgør regeringen et ekstra løft på 1,5 milliarder kroner ekstra. Der afsættes angiveligt taxametermidler til årets rekordoptag, men planen indeholder nedskæringer. Omstillingsreserven udsættes for en årlig besparelse på taxametrene på 2 pct., som bliver ført tilbage i 2014 og i 2015. Men det er bekymrende, at der budgetteres med en besparelse allerede fra 2016 på ca. 234 mio. stigende til ca. 523 mio. kr. i 2018.

Der tales meget om kvalitetsløft, og måske kommer der flere penge til universiteterne, men virkeligheden bliver færre penge pr. studerende. Universiteterne får 255 mio. kr. ekstra i taxameterpenge, men det dækker over et fald pr. årsstuderende på 1.142 kr. på grund af det stigende optag.

Denne analyse af virkeligheden bag FL-tallene 2014-18 bekymrer. Og det er åbenlyst, at det klinger hult, når nogle tør tale om ”verdensklasse”, for det får politikerne ikke ad denne vej.

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt Pharmadanmarks undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DMI (*ansvarshav. for dette nummer*), Lektor Karsten Boye Rasmussen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DMI-sektorforskning, videnformidler Niels Westergaard, PharmaDanmark, Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.900 eks. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. Pharmadanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. **Fotos:** Signe Alvarez (hvor ikke andre er nævnt) **Grafisk Produktion:** www.prdesign.dk **Tryk:** Green Graphic ApS.

Næste deadline: 18. oktober 2014.

Forslag: Lav 1-2 eliteuniversiteter

”Indfør betaling for videregående uddannelser”. Og lav 1-2 private universiteter ved siden af de andre, lød det opsigtsvækkende budskab i POLITIKENs kronik. Og mindst lige så opsigtsvækkende var det, at den var skrevet af KU-instituttleder på Statskundskab, **Lars Bo Kaspersen**.

Kronikkens rubrik ”Indfør brugerbetaling ...” skabte måske mest opsigt. Det var ikke hans overskrift, og den fik lidt for meget fokus, fortæller Lars Bo Kaspersen efterfølgende, da FORSKERforum fritter ham.

Han erkender det kontroversielle, at der er tale om ”et brud med en egalitær tradition, hvor alle med de rigtige kvalifikationer har adgang til den ønskede uddannelse uanset socioøkonomisk baggrund.”

Han forklarer sit motiv til at skrive kronikken: ”Forslaget om brugerbetaling var en provokation for at signalere, at vi er så langt ude, at hvis vi skal redde universiteterne som udviklende kraft for demokratiet, så kan det indebære brugerbetaling. Og selv om jeg egentlig er imod brugerbetaling, så kan det blive en nødvendig omkostning. Folk ikke er klar over, hvor voldsom statsindtrængningen er i disse år. Det er min påstand, og det er meget få, der tror på det og ser som et problem”.

KU og AU til eliteuniversiteter – eller lav et helt nyt

1-2 universiteter skal have særlige privilegier. Hvorfor kun 1-2, og hvilke skulle det være?

”1-2 er ud fra en pragmatisk tilgang til, at der ikke vil være ressourcer i Danmark til at rejse midler til 8 universiteter som private eller halvprivate. Jeg tror, man højst kan åbne et, måske to, der kan gøre det. Det kunne enten være et nyetableret universitet, fordi man ikke vil slæbe gamle normer og værdier med sig. Skulle man vælge nogle eksisterende ville det være oplagt at vælge nogle af de gamle – KU og AU – for det vil være dem, man oftest tænker på som elitære, og dem, med den største bredde i forsknings- og uddannelsesportefølje. Men jeg hælder mest til at oprette et helt nyt.”

Skeptikere især uden for KU og Aarhus vil vel sige, at forslaget vil føre til A- og B-universiteter – hhv. elite og ordinære?

”Det kan føre til, at de fleste universiteter vil være mere handelshøjskoleorienterede, mens 1-2 vil være mere klassiske. Jeg tror ikke, det ene vil blive mere prestigefyldt end det andet. Ser man for eksempel på Frankrig, så er de mest begavede mennesker forsvundet ind på handelshøjskolerne. Engang kunne man med en klassisk universitetsuddannelse sikre sig en høj stilling. Men i dag er man bedre stillet med en handelshøjskolebaggrund. Men skulle der ske det, at 1-2 universiteter blev mere eliteorienteret, så ser jeg ikke det som et problem. For egentlig ligger det i universitetets egenart, at det er en eliteuddannelse.”

lah

OPTÆLLING: 3 måneder over tid

Uni-minister Sofie Carsten Nielsen (Rad.) har fortsat ikke afleveret den redegørelse til Folketinget, hvor hun skal fortælle, hvordan hun mener, det går med medbestemmelsen på universiteterne – selv om den formelt set burde være afleveret for tre måneder siden.

I Unilovs-revisionen i 2011 står der: ”Senest 3 år efter lovens ikrafttræden følges der op på, om universiteterne i tilstrækkeligt omfang har sikret medbestemmelse og medinddragelse for medarbejdere og studerende”. Og de tre år efter lovens ikrafttræden blev overskredet 1. juli.

Ministeren har ikke bare travlt med at lave dimensionering. Hendes grimme dilemma er tilsyneladende, at hun på den ene side er blevet minister for området og skal administrere en Uni-lov, som hendes parti var indædte modstandere af ved vedtagelsen (2003). På den anden side står hun med håndfast dokumentation på, at universitetsledelserne slet ikke har givet rum til medbestemmelse, senest fra AU's ekspert-udredning, fra en EPINION-rapport samt fra medbestemmelseskonferencen i juni: ”Noget at gå hjem med, minister ...”, lød opsamlingen fra DSF-formanden.

Ministeriet vil ikke oplyse, hvornår redegørelsen kommer.

Oktober: Uddannelsesstjek-udvalget

Kvalitetsudvalget – Jørgen Søndergaards – 2. rapportering kommer i slutningen af oktober. Mens den første rapportering handlede mest om de strukturelle rammer (især bachelortrinnet) skal anden delrapport gå ind i nærmere analyse af studiers indhold:

”Det primære fokus skal være institutionerne og uddannelsernes indhold med henblik på fastsættelsen af mål for kvalitet og relevans på institutionerne samt anbefalinger til at styrke arbejdet med faglig kvalitet og relevans i de enkelte uddannelser”.

Til dokumentation har tjekudvalget i juni og juli gennemført to spørgeskemaundersøgelser blandt hhv. studerende og undervisere på universiteterne. Resultaterne herfra skal bidrage til ”at oplyse og understøtte udvalgets anbefalinger”, som offentliggøres i efteråret 2014.

Udvalget afslutter arbejdet med en samlet afrapportering til regeringen ultimo 2014.

DIMENSIONERING: Universitetsuddannelser som rammes af optagelsesloft 2017

Uddannelsesgruppe	Enkeltuddannelse	gns.optag 2010-12	optag2013	samlet loft over optag	reduktionssats
Bio (nat.), kand.		595	751	526	0,2
Erhvervsprog (hum.), kand.		622	598	435	0,3
Etno-/antropologi (samf.), kand.		170	175	123	0,3
Fremmedsprog (hum.), kand.		470	529	370	0,3
Klassisk humaniora, kand.		1017	1158	811	0,3
Medie og kommunikation (hum.), kand.		781	982	687	0,3
Områdestudier og øvrige (hum.), kand.		277	280	196	0,3
Æstetiske fag (hum.), kand.		772	960	672	0,3
Øvrige (nat.), kand.		446	629	0	0,1
Forvaltning og samfund (samf.), kand.	Internationale udviklingsstudier, kand.2år	59	49	41	0,3
Forvaltning og samfund (samf.), kand.	Samfundsvidenskab kombination, kand.2år	148	214	150	0,3
Forvaltning og samfund (samf.), kand.	Socialvidenskab, kand.2år	49	60	42	0,3
Forvaltning og samfund (samf.), kand.	Teknologisk-samfundsvidenskabelig. planlægning, kand.2år	41	36	33	0,2
Ingeniør (tek.), kand.	Design og innovation, civ.ing.2år	157	139	110	0,3
It (nat.), kand.	Medialogi, kand.2år	59	57	41	0,3
It (nat.), kand.	IT design, kommunikation og medie, kand.2år	248	318	223	0,3
Landbrug, skovbrug og veterinær (nat.), kand.	Humanernæring, kand.2år	39	45	32	0,2
Landbrug, skovbrug og veterinær (nat.), kand.	Landskabsarkitekt, kand.2år	56	68	48	0,3
Medie og kommunikation (samf.), kand.	Politisk kommunikation og ledelse, kand.2år	76	82	57	0,3
Merkantil (samf.), kand.	Filosofi, c.merc.2år	24	20	17	0,3
Merkantil (samf.), kand.	Management creative business processes, kand.2år	71	87	61	0,3
Merkantil (samf.), kand.	Oplevelsesøkonomi, kand.2år	44	45	32	0,3
Merkantil (samf.), kand.	Kommunikationsledelse og erhvervsøkonomi, c.merc.2år	121	204	143	0,1
Pædagogik (hum.), kand.	Musikterapi, kand.2år	9	6	6	0,3
Pædagogik (hum.), kand.	Pædagogik, kand.2år	75	102	71	0,2
Pædagogik (hum.), kand.	Pædagogisk filosofi, kand.2år	94	113	79	0,3
Pædagogik (hum.), kand.	Pædagogisk antropologi, kand.2år	118	150	105	0,3
Pædagogik (hum.), kand.	Læring og forandringsprocesser, kand.2år	98	167	117	0,2
Øvrige (sund.), kand.	Biomedicinsk teknik, kand.2år	21	22	17	0,2

Fortsat fra forsiden

2391 færre studiepladser på universiteterne, dikterer Regeringens indgreb, som skal trinvis indføres på universiteterne 2015-16-17.

Det er uddannelser med høj dimittend-arbejdsløshed 2 år efter studieslut, der rammes. Den samlede uni-reduktion på 2391 pladser vil især være en massakre på humaniorafag (2014-17).

TABELLEN OVENFOR fortæller om de fag, som rammes af optagelsesloft (hhv.

10-20-30 pct.). De faktiske nedskæringer på landsplan fremkommer ved sammenligning af optagelsestal 2013 med det angivne loft i kolonnen ved siden af:

Klassisk humaniora reduceres fra 1158 studiepladser til 811 (rammer især KU og AU). **Æstetiske fag** fra 960 til 672 (især KU, AU og AAU). **Erhvervsprog** fra 598 til 435 (CBS og AU). **Fremmedsprog** fra 529 til 370. Medier og kommunikation fra 982 til 687.

Men også andre fagområder rammes

hårdt: **Biologi** fra 751 til 526 (Især KU men også AU). **IT-design og kommunikation** reduceres fra 318 til 223 (AAU). **Merkantil erhvervsøkonomi** fra 204 til 143 (CBS), **Pædagogik** fra 365 til 255 (DPU).

Reduktionssatsen på 10-20-30 pct. er lavet efter fags dimittend-ledighed to år efter kandidateksamen. Det betyder, at fag med den værste arbejdsløshed (7½ til 10 procentpoint over gennemsnittet) skal reducere antallet af studiepladser med 30 procent.

Mere snyd og plagiering

CBS har det sidste år haft 104 indberetninger for studerendes brud på ordensreglementet, herunder eksamensfusk og plagiat. Der var alene 57 indberetninger om plagiat, hvoraf de syv blev afvist, mens de fleste blev afgjort ved, at den studerende fik en advarsel og opgaven/eksamen blev annulleret. Ingen blev bortvist, men tre fik et halvt års karantæne.

René la Cour Sell er på 5. år censorformand for alle landets erhvervsøkonomiske bachelor-, kandidat- og masteruddannelser, herunder også på CBS: ”Snyd og plagiering er et voksende problem. Og det er kun en brøkdel af plagiat, der opdages, fordi censor er dybt inde i stoffet, eller fordi der er uforklarlige ujævnheder i opgaven. Der er så mange digitale muligheder, så det er blevet rigtig meget nemmere at snyde. Derfor er det vigtigt, at vi får bedre værktøjer – helst fælles mellem institutionerne. Og så skal der selvfølgelig foregå en grundig sagsbehandling af de konkrete indberetninger”.

CBS: Student fik eksamenspapir på plagiat

En af ovenstående plagiatsager blev afgjort ved – **se artiklen næste side** – at en studerende på samme tid fik en advarsel for manglende kildeangivelser og samtidig blev han nærmest ”frikendt”, idet han fik sit kandidateksamensbevis. Det undrer censorformanden:

”Jeg har fået forelagt den konkrete sag, og det er indiskutabelt, at censor har opdaget og indberettet snyd og plagiering. Man kan rejse tvivl, om der så skete en konkret sagsbelysning fra CBS’ side. Det må være et krav til institutionen, at der sker sagsbehandling, som belyser, om noget kan rubriceres som plagiering, ubetydelige manglende kildeangivelser eller ubegrundet mistanke – og på den baggrund kan det så få konsekvenser,” forklarer han. ”I den pågældende sag har censor opdaget plagiatet. Men det kan aldrig være censors opgave – som forløbet indikerer – at udrede sagen i detaljer; det er institutionens Legal Services eller den interne eksaminator.”

Sell er samtidig meget kritisk over for, at den kritiske censor blev koblet af sagen, da han havde klaget, fx var han ikke ”klageberettiget”, fordi han angiveligt ikke var ”part” i sagen: ”Her må der simpelthen foreligge en

Snyd og plagiat er ikke længere bare kopiering fra WIKIPEDIA. Internettet har millioner af kilder, når studerende skal levere ...

systemfejl, når en censor ikke er ’part’ og kan få indsigt i en sags forløb og afgørelse. Uden tilbagemelding lærer censor jo ikke noget om, hvordan vi skal håndtere snyd og plagiat

eller om grovhedsgrader osv.”

Se næste side:
Kandidatafhandling på plagiat.

CBS: Studerendes overtrædelse af ordensreglementet

Indberetter	Overtrædelse	sanktion	antal
campus	Ordensreglement	advarsel	1
tilsyn	Mobil-tlf.	advarsel	7
tilsyn	USB til eksamen	annullering/advarsel	2
bedømmer	Kommunikation under eksamen	afvisning	3
bedømmer	Kommunikation under eksamen	advarsel	19
bedømmer	Kommunikation under eksamen	annullering/advarsel	15
bedømmer	Plagiat	afvisning	7
bedømmer	Plagiat	advarsel	15
bedømmer	Plagiat	annullering/advarsel	32
Bedømmer	Plagiat	6 mdr. karantæne	3
TOTAL:			104

KILDE: CBS' Legal Service

Kandidatafhandl

STUDENTERFUSK. Hvad er censors rolle, spørger censor, der opdagede uomtvisteligt plagiat i en kandidatafhandling, men hvor CBS

I foråret opdagede CBS 100 sager om plagiering. Men nu har CBS taget et nyt våben i brug mod plagiererne – tekstgenkendelsesprogrammet Urkund. Fra nu af skal alle elektroniske studenteropgaver en tur gennem systemet, før de bedømmes. Det vil så blive afsløret, om der er *”er sammenfald i skrivi-erne på et alarmerende niveau”*, lød den glade nyhed fra CBS i starten af august.

Men CBS ville dog ikke stole blindt på teknologien. Man vil stadig beholde den menneskelige dimension i forhold til en selvstændig sagsbehandling, forsikrer den daglige leder af sagsbehandlingen i **CBS legalitetskontor, Legal Services:**

”Fremgangsmåden er, at vi får indberettet en sag fra underviserne, og så er det op til os at vurdere, om der rent faktisk er tale om plagiering – og derefter om der i så fald skal falde en advarsel, annullering, karantæne eller relegation (bortvisning, red.)” forklarer hun til CBS-Observer, hvis artikel var en diskret advarsel til de studerende om at lade være med at snyde.

Ekstern censor: Plagiat blev ikke undersøgt

En ekstern censor er glad for CBS' nye initiativ. Han er en aktiv censor flere steder i landet og oplever, at plagiering er et stigende problem. Men han er slet ikke tryk ved CBS' legalitetskontors forsikringer og procedurer. I en konkret sag oplevede han, at CBS-kontoret faktisk slet ikke undersøgte konkrete plagiat-anklager og afgjorde en oplagt sag til fordel for den studerende, fortæller han til FORSKERforum, som har fået aktindsigt i den konkrete sag:

”Det er da udmærket, at CBS har retningslinjer og kontroller og procedurer for, hvad der skal tjekkes, hvad der skal indberettes og hvordan. Men systemet skal så også tage indberetninger alvorligt. Det gjorde CBS' Legal Office ikke, da jeg og intern-vejleder fremlagde klare og uomtvistelige beviser på plagiat i et kandidatspeciale. Legalitetskontoret foretog ingen undersøgelse eller selvstændig sagsbehandling af indberetningen. Man hørte bare den studerendes bortforklaringer, som blev accepteret. Og så blev sagen tilsyneladende bare afgjort af en studentermedhjælper ...”

'Own Creation' var plagiat

Den eksterne censor og den interne vejleder havde det nok på fornemmelsen, da kandidatstudenten i begyndelsen af februar var til mundtlig eksamen for at forsvare sin kandidatafhandling (hvor studenten i øvrigt fik karakteren 4). Men først i dagene efter fik de bekræftet (bevis på) mistanken om, at opgaven baserede sig på et plagiat fra en svensk aktieanalyse HB. De indberettede straks studenten, og dennes eksamensbevis blev holdt tilbage fra CBS.

Censor havde opdaget, at der i afhandlingen var 15 figurer, tabeller og diagrammer, som var kopieret direkte fra aktieanalysen sammen med korte og længere tekststykker. Der var foretaget manipulationer, hvor overskrifter på figurer var blevet ændret og hvor der nedenunder stod *”Own creation”* som kildeangivelser. Et bilag var en direkte kopi af aktieanalysen, men fremstod som selvproduceret. Der var plagieret, så det fremstod, som om han selv havde udarbejdet datamaterialet. Det kopierede udgjorde substansen i kandidatafhandlingen.

CBS er helt uenige, når FORSKERforum kalder det en frifindelse. Plagiatet blev påtalt, og studenten fik en sanktion (advarsel)
Nicolai G. Pedersen, CBS

Studentens forsvar: Egne analyser, inspireret udefra

Til beskyldningen om plagiat anførte den studerende til sit forsvar, at det ikke var hans intention bevidst at plagiere. Han indrømmede og undskyldte, at der manglede referencer et par steder. Men når hans referencer til den svenske aktieanalyse HB ikke var med, skyldtes det, at det anførte i hans kandidatafhandling var hans egne analyser:

”Jeg må vel godt lave de samme grafer som HB ved brug af data fra relevante databaser og henviser til dem i analysen,” skrev han i sit høringsforsvar. *”Jeg var enig i de estimater, som HB lavede, efter at have gennemgået og regnet på det selv.”*

Studenten forklarede, at han havde været i kontakt med *”nogle af sine kilder”*. Og han

havde generelt henvist til HB-analysen i afslutningen, men altså ikke i de konkrete grafer. Han var *”inspireret”* af HB-analysen og mange andre kilder jf. litteraturlisten *”til at lave min egen unikke analyse”*.

Men klagen fra februar blev ikke selvstændigt sagsbehandlet, CBS' legalitetskontor (Legal Office) hørte kun den studerende, som indrømmede og undskyldte enkelte manglende henvisninger.

Gav advarsel + eksamensbevis

CBS' legalitetskontor afgjorde sagen salomonisk i marts ved både at give kandidatstudenten en advarsel og et eksamensbevis. Man godtog studentens erkendelse af *”meget få tilfælde af plagiat i form af manglende kildehenvisninger i den kandidatafhandling”* (afgørelsen). Hans påstand om selvstændigt at have arbejdet med tabeller og figurer blev godtaget. Men da der var tale om en overtrædelse af CBS' ordensreglement for akademisk redelighed – om forfalskning, plagiat, vildledning om egen indsats m.m. – fik han alligevel en advarsel for de manglende kildehenvisninger.

Men censor undrede sig over konkrete mangler i afgørelsen. Sagsbehandlingen var slet ikke gået ind med en selvstændig vurdering af klagens substans.

Klage over sagsbehandlingen

Censorformand René la Cour Sell er censorformand på området, og han bekræfter over for FORSKERforum, at der indiskutabelt foreligger plagiering.

Og frikendelsen undrede censor og eksaminator, der klagede over sagsbehandlingen:

ling på plagiat

ikke undersøgte sagen – og studenten fik sin kandidateksamen

”Som baggrund for vores forundring skal vi anføre, at vi vurderer, at der er tale om alvorlige og uomtvistelige plagiat i det aktuelle tilfælde. Vi skal samtidig anføre, at det er vanskeligt at udfylde rollen som eksaminator og censor – herunder at forfølge plagiat og andet snyd – hvis dette ikke tages tilsvarende alvorligt af systemet”.

Censors opfølgende klage med krav på mere oplysning af sagen blev i store træk afvist med den formelle begrundelse, at censor ikke er *”klageberettiget i den konkrete sag om plagiat”*.

Og så blev der i øvrigt henvist til, at sagen var afgjort, og at det var en uopsættelig forvaltningsakt, dvs. at CBS ikke kan fratage den kandidatstuderende hans eksamensbevis, fordi han har fået sit eksamensbevis udleveret

– og det kan ikke inddrages (”begunstigende forvaltningsakt”).

Censor: Ingen selvstændig sagsbehandling?

Den eksterne censor er forarget over, at CBS tilsyneladende ikke har det personlige beredskab i legalitetskontoret, som der skal til:

”Det er ikke betryggende, at censor og eksaminator bliver bedt om at holde øje med plagiat, men så bliver der ikke gjort noget, når vi faktisk opdager noget. CBS har IKKE foretaget en konkret sagsoplysning i den konkrete sag. Jeg ved ikke hvorfor. Men man kan jo have en formodning om, at systemet ikke vil lægge sig ud med studenterne, eller at det gælder om at få så mange igennem eller ikke at gøre plagiat og kontrol til et stort problem.”

”Vi skal sikre, at de studerende får en fair og retfærdig behandling, og det er en retsbeskyttelse i forhold til eksaminator. På den anden side skal censor og eksaminator være garant for, at det går rigtigt til. Til vores opgaver hører også at holde øje med plagiat og snyd. Og når vi så finder plagiat, er det krænkende, hvis det ikke bliver taget alvorligt af universiteterne. Det er et systemproblem for os som censorer, for det fremmer altså ikke lysten til at indberette, når en saglig og berettiget indberetning ikke bliver seriøst behandlet”.

jø

CBS afviser forsømmelser

En censor og en intern eksaminator indberettede et kandidatspeciale, som de vurderede var ”uomtvisteligt plagiat”. Men CBS’ Legal Service nøjedes med at give en advarsel, da der var *”tale om meget få tilfælde af plagiat i form af manglende kildehenvisninger”*, og da bilag til afhandlingen med kopimateriale *”ikke er en del af opgaven, hvorfor der ikke har været tale om plagiat”*. Men advarslen fremstår alligevel som en ”frifindelse”, fordi studenten såmænd fik sit eksamensbevis.

FORSKERforum har forelagt plagiat-artiklen på denne side for CBS til kommentar. Og herfra kommer der ingen indrømmelser om grove forsømmelser eller fejl i sagsbehandling. **Kontorchef Nicolai G. Pedersen** udlægger afgørelsen sådan, at CBS faktisk dømte studenten for plagiat, men at det altså ikke var groft nok til en sanktion, hvor studenten ikke fik sit eksamensbevis eller blev bortvist:

”CBS er helt uenige, når FORSKERforum kalder det en frifindelse. Plagiatet blev påtalt, og studenten fik en sanktion (advarsel). At FORSKERforum så fortolker den sanktion

og det, at han fik sit eksamensbevis, som en frifindelse, må så stå for FORSKERforums egen regning”, siger kontorchefen.

”I den konkrete sag foretog censor og den interne bedømmer en indberetning i fællesskab. Der blev truffet afgørelse på baggrund af den faglige vurdering fra bedømmerne og den studerendes kommentarer hertil. CBS Legal fandt, at der var tale om plagiat og vurderede sanktionen på baggrund af sagens akter, hvorefter den studerende modtog afgørelsen.”

CBS: Intern vejleders ansvar

Til kritikken af, at CBS’ legalitetskontor ikke lavede en selvstændig undersøgelse af anklagen, men blot forlod sig på studentens høringsforsvar, så fralægger CBS sig ansvaret ved at henvise til, at det er den interne vejleder (og eksaminator), som skal undersøge og bevise: ”Det er CBS’ vurdering, at det alene er bedømmerene, der qua deres faglige viden kan vurdere, om der i de konkrete tilfælde er tale om plagiat. Derfor er det på CBS bedømmerne, der har til opgave at vurdere sager

om formodet plagiat, dokumentere denne vurdering og foretage en indberetning herom til CBS Legal.”

Kontorchefen forholder sig ikke til, at plagiatindberetningen kom fra både censor og intern bedømmer, og at CBS undlod at spørge yderligere til intern eksaminators yderligere kommentarer eller bevisførelse.

Læren: Konkrete indberetninger

Og så undskylder CBS sig i øvrigt med, at man – efter at have afgjort sagen til studentens fordel 25. marts – først efterfølgende får *”en meget mere veldokumenteret gennemgang af den studerendes opgave”*. Men da var det for sent, for studenten havde fået sit kandidatbevis, og det kunne ikke ændres.

Og så fortælles i øvrigt, at CBS og censorformandskabet har drøftet læren af den konkrete sag, og man er enige om, at indberetninger skal være *”så specifikke og konkrete som muligt, inden der træffes afgørelse, idet CBS Legals sagsbehandling er afhængig heraf”*.

jø

Økonomi-Nina møder

To professorer i bokseringen på ord og argumenter for og imod central uddannelsesstyring og økonomiske målemetoder

Bokseringens rollefordeling var egentlig klar nok: Den behårde økonom, der kræver rationalitet og stram styring, versus pædagogen, der vil have *laissez faire* og anerkendelse af bløde værdier. Mine damer og herrer, ladies and gentlemen: RUC's rektor, Hanne Leth Andersen, i det ene hjørne og økonomiprofessor Nina Smith i det andet.

De to damer var blevet sat i scene ved et symposium i Videnskabernes Selskab for at udveksle tanker og værdisynspunkter i forhold til fremtidens uddannelsesledelse. Det var aftalen, at de på skift skulle stille hinanden grimme spørgsmål.

Der var bare et lille kiks i den scenografi, for det var faktisk en topchef – en rektor – der havde pædagogtørklædet på, mens den strenge økonom var en menig ansat professor-forsker.

Og det fik stor underholdningsværdi.

Magtkampen om den politiske styring

Og det blev hurtigt slået fast, at det ikke er den lokale uddannelsesledelse, men den politiske styring af de videregående uddannelser, der var i fokus. For som medlem af regeringens kvalitetsudvalg står Nina Smith bag forslag om nedlæggelse af ikke-rentable uddannelser og central tilpasning af universiteternes uddannelsesudbud, så det passer til arbejdsmarkedets behov.

Hanne Leth Andersen på den anden side har været den åbenmundende kritiker af kvalitetsudvalgets forslag, i hvert fald blandt universitetsrektorerne.

Der var således lagt op til en spændende dyst på ord og argumenter mellem de to damer, der sågar begge er riddere af Dannebrogordenen og således parat til "mandige Bedrifter", som det hedder i ordensstatutten.

Homo economicus?

"Jeg vil spørge Nina, om økonomer har forstand på alting, og så vil Nina spørge mig, om jeg ikke skal tage mere hensyn til de studerende og se det fra deres synspunkt," forklarede Hanne Leth indledningsvist om det forløb, hun allerede havde aftalt med Nina Smith.

"Og så er jeg jo medlem af Regeringens Kvalitetsudvalg – det vil du også skyde på," supplerede Nina Smith.

Og det havde hun fuldstændig ret i. Hanne Leth skulle ikke bruge mange indledende

Hanne Leth Andersen er ikke glad for økonomernes styringsværktøjer.

bemærkninger, før hun havde gjort det ganske klart, at hun bestemt ikke er enig i Kvalitetsudvalgets tilgang til central uddannelsesstyring.

"Jeg har en underlæggende hypotese, der handler om, at økonomisk tankegang hæmmer den langsigtede udvikling af uddannelserne. I det menneskesyn – *homo economicus* – ser I så lidt på mennesker som selvstændige, at det kun handler om incitament og styring," lød Hanne Leths næste stød.

Økonomens parade: budgetgrænsen er nået

Nina Smith valgte en lidt defensiv parade:

"Jeg kan godt forstå, at mange er irriterede på økonomer, og jeg kan også blive irriteret på Finansministeriet og deres styringsmekanikker. Ingen tvivl om, at de har meget magt, og jeg har efterhånden heller ikke meget godt at sige om *new public management* – det er kort for langt. Men selvfølgelig har vi ikke et så unuanceret billede," kom det lidt kortfattet fra Smith, inden hun slog et slag for Kvalitetsudvalgets præmis.

"Jeg tror, vi som universiteter bliver nødt til at gøre os klart, at vi bruger mange skattepenge på uddannelse. Vi har investeret meget, og vi har haft nogle kvantitative mål, som vi faktisk har opfyldt. Men velfærdsstaten er også kommet til et punkt, hvor vi har nået budgetbegrænsningen. Så kan man godt blive irriteret på økonomerne for at sige det. Men det ER sådan, og prioritering af universiteter er en prioritering på linje med kræftbehandling og ældreomsorg. Derfor siger politikerne, at vi skal have noget ud af det – og det skal ikke bare være almen dannelse," sagde Nina Smith.

Pædagogen: Styringen er problemet

Hermed var det økonomiprofessorens tur til at lange et væmmeligt spørgsmål til modparten:

"Jeg har læst, Hanne, at du blandt andet har spurgt, hvordan man måler engagement og motivation i udviklingskontrakten? Og det er jo et godt spørgsmål – hvordan skal vi gøre det? For hvis bare universiteterne var bedre til at opstille kvalitative mål, så ville man også lytte til dem i Finansministeriet."

Men hermed kom Nina Smith ind til det, som er et kerneområde i Hanne Leths kritik – nemlig den centrale styring i sig selv.

"Det er ikke budgetbegrænsningen, der er et problem, det er styringen. Det er, at man styrer gennem resultatmål, fordi man ikke stoler på, at vi kan gøre det. Det vigtigste for mig er, at måling tilhører en tankegang, der kan være økonomisk. Det, jeg vil bruge fra andre forskningsfelter, er vurderinger, hvor man har kendskab til nogle komplekse sammenhænge," responderede Leth og opsummerede det med et ønske om mere frihed og tillid fra politikernes side.

"Politikerne vil have resultater, og det skal se ud som om de har skabt resultaterne – det er også et problem."

Det svar sad. Nina Smith måtte erklære sig delvist enig – der er tale om overstyring på mange områder, og institutionerne bør stå mere frit. Men problemet er stadig, at man må have metoder til at overbevise politikerne om, at der er styr på tingene, tilføjede hun og nævnte, hvordan man i Nykredit, hvor hun selv er bestyrelsesmedlem, bruger revisorer til tjekke kvalitet i processer.

Dimensionering eller ej

Og så var det igen Hanne Leths tur til at spørge: "Nu vil jeg gerne spørge dig om dit syn på noget, Kvalitetsudvalget kan blive eksponent for, nemlig central dimensionering af uddannelser. Historien viser, at det er umuligt at fremskrive konjunkturer. Samtidig skaber den akademiske uddannelse en rolle, hvor man ikke nødvendigvis hænger fast i samme type job hele sit liv. Så kan man dimensionere?"

Igen startede Nina Smith retorisk kløgtigt ved at erklære sig delvist enig med Hanne Leth.

"Indtil for et halvt år siden ville jeg have sagt det samme som dig: man kan ikke styre.

d Pædagog-Hanne

Nina Smith kan godt forstå, at man bliver irriteret på økonomerne.

Men jeg skiftede mening, da jeg så tallene fra DREAM-modellen. Den offentlige sektor vil ikke blive ved med at vokse som tidligere, hvor den har opslugt dem i de videregående uddannelser. Vi har et helt akademiker-frit lag, der hedder små- og mellemstore

virksomheder. Og så skal man ikke være professor i økonomi for at se, at der kommer et mismatch inden for få år,” lød det fra Nina Smith.

Hasard med unge mennesker

Økonomiprofessoren advarede om, at hvis man forsøger at tage et greb på uddannelsesmønstre, spiller man hasard med en masse unge menneskers skæbne.

”Vi skylder de unge mennesker, at vi prøver at kigge på det. Det skal ikke være hovsa-styring, men relativt langsigtet. Dimensionering er en del af den pakke, vi foreslår i Kvalitetsudvalget, som handler om, at vi anviser de unge, hvilken vej de skal. Når 33 procent af en ungdomsårgang tager en universitetsuddannelse, så kan det ikke nytte noget, at man gør det bare for dannelsens skyld. Så er vi nødt til at kigge på, om de kan

finde beskæftigelse, og om de tjener mere, end hvis de er faglærte. Og sådan er det ikke på alle uddannelser,” sagde Nina Smith.

Løn-temaet var Hanne Leth hurtig til at respondere på.

”Nej, verden er ikke retfærdig. Forlagsbranchen betaler ikke meget i løn, men mange går efter det alligevel. Det er fair nok, at det er et element, lønnen er bare ikke det første, man skal kigge på, når man vurderer uddannelse.”

Og hermed var boksekampen slut. Det blev en underholdende, men også taktisk præget kamp mellem to modstandere, som har respekt for hinanden, men er meget uenige. De undlod den store inffight med bisetricks og stod op begge to, da kampen var færdig.

lah

Vi bliver helt tomme i blikket

KONFERENCE: Enighed om at opprioritere uddannelse og ledelse, men vidt forskellige bud på hvordan

Der stod akademiske ledelse på dagsordenen, da Videnskabernes Selskab holdt symposium i midten af september. Men som en lidt traditionel variation var det ikke forskningsledelse, men uddannelsesledelse, det handlede om.

Dagen afsluttede med en paneldebat, hvor en række deltagere blev udspurgt af Stina Elias Vrang, direktør i tænketanken DEA, om uddannelsesledelsens udfordringer og veje i fremtiden.

Selve debatten blev en gang spredt fægtning, men nogle af de mest markante indlæg kom fra strategidirektør i konsulentfirmaet Deloitte **Hanne Harmsen** – tidligere KU-vice-direktør for uddannelse:

”Der er stor forskel på uddannelses- og forskningsledelse, fordi der er forskellige styringsmekanismer. Forskningsledelse er næsten selvregulerende, der er nogle klare parametre omkring forskningsproduktionen. Men når det gælder uddannelsesledelse, bliver vi helt tomme i blikket, når vi taler om kvalitet. Derfor får andre lov at definere

det. Før var det lavt frafald, nu er det hurtig gennemstrømning. Det bliver sådan nogle pseudo-parametre. Jeg ser mange steder, vi ikke har taget diskussionerne om uddannelseskvalitet godt nok,” lød det blandt andet fra Hanne Harmsen, der i Deloitte har rådgivningsopgaver for uddannelsessektoren.

Mere studieleder

Thomas Harboe, leder af Pædagogisk Center på Samfundsvidenskab, KU, har skrevet ph.d.-afhandling om uddannelsesledelse og var en af initiativtagerne til symposiumets tema. Han efterlyser, at man opprioriterer og opkvalificerer studieledersfunktionen.

”Vi er begyndt at tilbyde ledelseskompetenceudvikling som er målrettet studielederne. Den del har manglet. Vi har brug for noget gedigen kompetence inden for studieledelse,” sagde Harboe og tilføjede senere, hvordan den strategiske studieledelse i hans øjne er på kravlestadiet.

På spørgsmålet om, hvordan uddannelse kommer mere i fokus som en kerneydelse,

kom **Erik Meineche Schmidt**, tidligere dekan og nuværende chefrådgiver på AU, ind på, hvordan signalværdi spiller en vigtig rolle: ”Det med, at man bruger sin forskningsbevilling til at købe en ekstern lektor, så man selv kan forske på fuld tid, det bør stoppe. Det er et dårligt signal at sende.”

Forslag: Inddrag alle taxamertilskud ...

Hanne Harmsen fra konsulentbranchen sluttede af med et endnu mere bramfrit forslag: Inddrag alle taxamertilskud fra uddannelserne, og lad universiteterne fordele dem fra centralt hold – det vil bringe kvaliteten i fokus.

”Jeg synes, man skal stoppe med at dele taxameterne ud langt ude i systemet. Det har en effektivitetsforvridende effekt, og det har aldrig været meningen. Hvis én sætter sig på alle pengene, så kan man få en stor diskussion om, hvad der er kvalitet, og hvad man vil have. Det med, at nogle uddannelser er rige og andre er fattige, efter hvor mange studerende de har, er helt galt.”

ATV-uddannelsesbarometer

- med kontroversielt lønkriterium: Din samfundsværdi afspejles i dit lønniveau

”De taler jo om et lønskabende universitet, ikke et værdiskabende”, siger **RUC-rector Hanne Leth Andersen** om ATVs uddannelsesbarometer, som er baseret på fire centrale kriterier: Lønniveau, ledighed, forskningsstyrke og alder ved dimission. Fagområderne samler så en score, og alt sammen sammenfattes i 4 rankingkategorier (SE BAGSIDEN).

Det mest kontroversielle i ATV-barometeret er lønkriteriet. ATV-rapporten hævder, at ansats løn er direkte udtryk for den ”værdiskabelse”, som en medarbejder bidrager med til virksomheden og samfundet. Oplysninger om løn (før skat m.m.) giver altså indikation på uddannelsers ”markeds-mæssige værdi”. Og ligger de lavt, så er det ”en indikator for fejlagtig uddannelse eller overuddannelse”.

Kritik: Hvad er værdi og værdiskabelse?

Hanne Leth mener, at ATVs definition af værdi og værdiskabelse er meget snæver: ”Man opstiller et meget snævert værdibegreb, når løn får en fremtrædende rolle. Et fags lønniveau handler i praksis ikke om – i hvert fald ikke i den offentlige sektor - hvordan arbejdsgiveren lønner, men hvor mange penge, arbejdsgiveren har til fordeling”, siger hun. ”Og hvis høje lønninger tæller højt, så kommer en direktørs gyldne håndtryk i millionklassen jo i øvrigt til at tælle tungt for hans branche...”.

DANSK KONKURRENCEEVNE
SKAL STYRKES Gennem
TEKNOLOGISK UDVIKLING
(ATV-PLAKAT)

RUC-rectoren mener, at manglerne i ATV-barometeret gør det farligt: ”ATVs indikatorer er tilbageskuende, for den bygger på eksisterende ’behov’ hos nogle arbejdsgivere, og skaber ikke den fornyelse”, siger hun.

”Det siger intet om uddannelsens kvalitet. Og ATVs kriterier og ranking tilføjer jo ikke noget nyt til de økonomiske kriterier, som lægger bag en række andre barometre og fremskrivninger, fx Kvalitetsudvalgets og senest ministeriets dimensioneringsplan”.

Lønniveau: Når tandlæger og advokater klipper hinanden

Ved en ATV-konference, hvor barometeret blev offentliggjort, blev der også stillet andre spørgsmål til lønkriteriet som målestok. ATV har lavet lønstatistikker for både den

offentlige og private sektor, men det er en pudsighed i ATVs private, at de fire mest højt-lønnede brancher er akademiske professionsuddannelser, påpeger **Akademikernes formand, Finn R. Larsen**:

”Der er noget galt i rapportens begreb om værdiskabelse, når de øverste i den private løntabel er privatpraktiserende tandlæger, (matematiske) forsikringsfolk, medicin, advokater. Men hvor meget samfundsværdi skaber de? De lever jo bare af at klippe hinanden...”

ATV: Underkender ikke humaniora og dannelse

Per Ørngaard kalder rapporten en ranking på åndløse præmisser. Og i rapporten står begreberne ”dannelse” og ”kritisk refleksion” ikke at læse et eneste sted på de 27 sider, selv om det vel er nogle af universitetets vigtigste opgaver? - lyder spørgsmålet til ATV-arbejdsgruppens formand:

”For at være ærlig, så har vi ikke drøftet det, og nu skulle det jo ikke være en videnskabssteoretisk afhandling. Men rapporten er ikke en underkendelse af, at humanister har vigtige roller i samfundet og dannelse kan da have en vigtig rolle i arbejdsfunktioner hos nogle kandidater, når de kommer ud på arbejdsmarkedet”, svarer **eks-natdekan Erik Meineche Schmidt**.

”Vi anfægter ikke, at dannelse og humaniora kan have værdi. Men vores rapport beskæftiger sig ikke med, hvad man laver på universitetet; det er en status på, hvad der sker i grænsefladen mellem hovedproduktet – dimittenderne – og så aftagerne”.

Selvkritik: Andre kan arbejde videre

Arbejdsgruppens formand øver dog lidt selvkritik: ”Jeg fortryder betegnelsen ’ranking, jeg vil hellere kalde det ’en sammenstilling’. Og så kunne der være en supplerende indikation på ’internationalisering’. Og målet for offentligt ansattes værdi kunne godt være mere raffineret end lønstørrelse, og det er også en mangel. Men vi har ikke – selv blandt økonomiske eksperter – kunnet finde bedre mål”.

Han tilføjer, at man også i rapporten efterlyser mere kvalitativt prægede analyser som fx dimittendundersøgelser og aftageranalyser: ”Men barometeret er jo et oplæg, som andre kan arbejde videre med...”

Ranking

Åndløs planøkonomi, lyder dommen fra huma

”Man kan vel kalde det et forsøg på at lave en uddannelses-nytte-kanon. Man opstiller en liste over, hvilke uddannelser der angiveligt er størst og mindst samfundsbehov for. Jeg kender godt den herskende produktivitetsdagsorden, men jeg er alligevel forbløffet over, hvor snæversynet og talentløst dette her er lavet”.

Ordene er **professor Per Ørngaards**. Hjemme fra er han litteraturforsker, men har også erfaring med bestyrelsesarbejde i et par store danske erhvervsvirksomheder.

”Og med min erfaring kan jeg kun konstatere, at ATV-barometeret er et fattigt dokument, som peger mod standardisering og konservering i stedet for mod den ’innovation’, som alle ellers taler om. Det er et oplæg til uddannelsespolitisk planøkonomi – langt hinsides, hvad de mest betonagtige såkaldte marxister nogen sinde drømte om,” siger han.

Ingen tanker ud af boksen

”Ophavsmændene går ud fra som givet, at samfundet bliver ved med at se ud som nu, der er ikke en eneste tanke ”ud af boksen”. Man forstærker blot eksisterende tendenser. Rapporten anerkender kun det, der kan måles mekanisk, mens alt, hvad der ikke kan måles – eller som kunne måles mere intelligent – negligeres,” forklarer han.

”Hvis jeg havde blot den mindste tro på, at den tankegang, der ligger til grund for denne rapport, ville være til gavn for Danmark, ville jeg ydmygt trække mig tilbage og vedgå at være en røst fra fortiden. Men det er rapporten, der er fortidig. Den har et statisk samfundssyn, og hvis vi begynder at udforme en uddannelsespolitik efter dens kriterier, vil vi med sikkerhed sakke agterud – også økonomisk! Fantasiløshed har i det lange løb aldrig hjulpet nogen”.

Den økonomiske tilgang viser sin begrænsning: ”ATV-rapporten trækker i retning af at vurdere alt i denne verden udelukkende ud fra, om det giver profit for nu at sige det kort. Vi taler jo ikke om produktion af en eller anden vare, vi taler om *uddannelse*, som er uendelig meget mere end det, rapporten kan få øje på.”

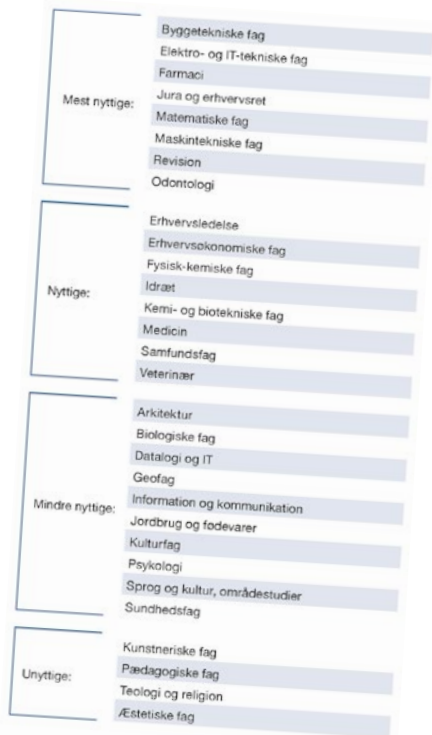
Rapporten får styrende virkning

Der er pt. initiativer til at effektivisere universitetsuddannelserne. Regeringen vil komme med en dimensioneringsplan, som flytter

JØ

... på åndløse præmisser

Humaniora-professor over ATV's barometer over uddannelsers værdi for samfundet

ATV's uddannelsesbarometer – se bagsiden.

studiepladser mellem humaniora. Og det såkaldte Uddannelsesstjekudvalg (Kvalitetsudvalget) kommer med anbefalinger i oktober.

Hvad vil ATV-rapporten blive brugt til?

”Der er ingen tvivl om, at den vil blive brugt. Det er jo så dejligt at arbejde med tal, man behøver ikke at se ud ad vinduet imens, måske ikke engang at se sig i spejlet.

Naturligvis er det fint at indsamle oplysninger om et område og at prøve at koordinere dem, det gør vi jo alle sammen. Men rapporten risikerer at få en styrende virkning – hvad der vel også er meningen – fordi den indeholder så mange dejlige tal. Dem kan vi forholde os til, se, at det ene tal er større eller mindre end det andet, og så behøver vi ikke at tænke over, hvordan tallene er blevet til, eller om man måske kunne spørge efter nogle andre parametre.”

Hvilken status gives disse 'dejlige' tal?

”Tal er i ATV-rapportens verden de 'hårde' data, som man er glad for, mens de såkaldt 'bløde' er lidt for uhåndterlige. Men det er faktisk sådan, at de 'bløde' data i virkelighedens verden ofte er de rigtig 'hårde' – nemlig dem, det for alvor kommer an på. Det

er fra dem, dynamikken i et samfund kommer, og det er dem, der i kritiske situationer bærer igennem”.

Lønstørrelse udtrykker samfundsnytte

Uddannelsesnytte-barometeret har lønninger som et centralt kriterium for nytte og værdi. Jo højere løn en jobfunktion har, jo højere er samfundsværdien. Det kaldes ”evnen til værdiskabelse på arbejdsmarkedet”. Lønnen er ”den markeds-mæssige værdi, den enkelte ansatte bidrager med”.

Hvad er ophavsmændenes begreb om samfundsnytte?

”De omtaler fuldkommen tankeløst ‘samfundets behov’, som om det var en entydig størrelse og ikke netop noget, der er til diskussion. Og de påstår i fuldt alvor, at man kan måle folks bidrag til ‘værdiskabelsen’ på den løn, de får. Jo højere løn, desto mere bidrager de og vice versa,” siger han. ”Forfatterne har åbenbart sovet fra finanskrisen. Så vidt jeg ved, var de kredse, som udløste den, ganske godt lønnet, og er det såmænd stadig.

Hvad ligger der bag Uddannelses-barometerets kriterier?

”Rapporten tager noget for givet, som slet ikke er det. ‘Samfundets behov’ er jo det, som vores demokratiske samtale handler om – eller burde handle om – hver eneste dag. Men rapporten er ikke i tvivl: Den har én gang for alle afgjort, hvilke behov der skal anerkendes, og den definition af ‘behov’ er rent økonomisk. Også når rapporten taler om ‘værdiskabelse’, opfattes det udelukkende økonomisk. Det falder ikke forfatterne ind, at en dygtig børnehavelærerinde er mere værdifuld for samfundet end en dårlig bankdirektør”, forklarer han.

ATV-rapporten konstaterer med en vis beklagelse, at det er nemmere at finde hårde og målbare data på den private end den offentlige sektor?

”Det er her underforståelsen, at det er den private sektors data, som vi kan bruge, så nu må vi se at få den offentlige sektor indrettet ligesådan. Det er jo helt hen i vejret. Der er gode grunde til, at der i et samfund som vort findes både en privat og en offentlig sektor, men jeg skal gerne indrømme, at forståelsen for det er ved at svinde.

Og kvalitet og effektivitet er ikke altid synonymt; at gøre sit arbejde lynhurtigt er

“Der er ikke et eneste ord om uddannelsers egenværdi, om deres bidrag til erkendelse, livsopfyldelse og måske endda moral. Uddannelser er intet i sig selv, men kun tjenestepige for den såkaldte ‘værdiskabelse’”
Per Øhrgaard

ikke altid det samme som at gøre det ordentligt. Men hurtigheden kan måles, ordentlighed eller ej viser sig først senere”.

Hvor er dannelse og kritisk refleksion?

Udtryk som ‘dannelse’ og ‘kritisk refleksion’ står der ikke noget om på rapportens 27 sider?

”Hvis man begyndte at bruge sådan nogle gammeldags ord som dannelse, ville de fleste af rapportens forfattere sikkert bare se op i loftet og gabe – idet de dog nok af høflighed ville holde hånden for munden imens. Den slags begreber er dem tydeligvis helt fremmede,” svarer han.

”De taler i stedet om ‘forretningsforståelse’, hvad det så end måtte være. Definitionen af formålet med uddannelserne er rent instrumentel. Der er ikke et eneste ord om uddannelsers egenværdi, om deres bidrag til erkendelse, livsopfyldelse og måske endda moral. Uddannelser er intet i sig selv, men kun tjenestepige for den såkaldte ‘værdiskabelse’...”

Og hvad vil ATV-arbejdsgruppen så svare på Øhrgaards anklager om åndløshed og økonomisk snæversyn?

”De vil sige: Næ næ, vi er skam ikke imod dannelse eller kritisk refleksion, men vi har løst en bunden opgave, og den indeholdt nu engang ikke noget om det. Men det er lige netop det, der er problemet: At man ikke spørger til præmisserne. Enten tør man ikke, eller også skænker man dem ikke en tanke.”

jø

'Skal vi være tankpa

Finansministeriet vil have tal på, hvor meget undervisning de studerende får. Et pilotprojekt skal designe registreringsmetoder. Men det er et umuligt dilemma mellem golde tal og bureaukrati, lyder protesten fra universiteter

"Luk det projekt. Opgaven er forkert stillet, for den er lavet af statistikere og økonomer. Det kan godt være, at man kan måle vandkvalitet, men man kan altså ikke med timetal måle 'kvalitet i undervisningen'. Tal har ringe udsagnskraft på det her område."

Som pædagogik-professor på RUC var **Hanne Leth Andersen** indsat i en ministeriel arbejdsgruppe, som pt. forsøger at designe måleredskaber til "opgørelse af studieaktivitet" på universiteter og professionshøjskoler m.fl. Arbejdsgruppen har skullet designe og stå for et pilotprojekt, som skulle lave operationelle modeller "til indsamling af data om undervisnings- og vejledningstimer (studieaktivitet)".

Formålet med pilotprojektet, som gennemføres på udvalgte universiteter og uddannelser, er at lave standarder, så systemet løbende kan følge udviklingen i studieaktiviteterne, herunder hvilke undervisere, der underviser, samt opgøre forskningsdækningen i undervisningen (vip/dvip-ratio).

Arbejdsgruppen – med universitetsrepræsentanter – har skullet give respons på ministeriets udspil til standarder, der skal finde metoder til at få data, der dels skal give større gennemsigtighed i ressourceforbruget og dels kunne sammenligne studier på tværs af fag og universiteter.

Ministeren: Nøgletal

Modelarbejdet er fremprovokeret af sidste års politiske kritik af, at nogle studerende får alt for få undervisningstimer – og det blev straks besvaret fra nogle ledelser med løfter om 12-timers minimumsgarantier. Og presset blev så styrket, da en rigsrevisionsrapport pegede på, at på nogle uddannelser var et taxameterløft i 2009 faktisk ikke brugt til flere u-timer til de studerende.

Derfor besluttede uddannelsesministeren i 2012, at der skulle laves et indberetningsapparat om studieaktivitet, så "relevante interessenter" løbende kan følge udviklingen i tilbudt undervisning. Og de skal opgøres, så der kan fremstilles "relevante nøgletal for uddannelsesområdet på tværs af uddannelsesinstitutioner". Tallene skal indikere omfanget af undervisningsudbuddet og ressourceanvendelsen. Og på universiteterne skulle disse nøgletal også fortælle, hvor meget forskningsbaseret undervisning der udbydes.

“ Det er ikke FIVU's ønske at tilskynde en bestemt undervisningsform eller bestemt tilrettelæggelse af undervisningen. Det er derfor vores udgangspunkt, at kompleksiteten bør bevares, og at der ikke bør ske en vægtning af de forskellige aktiviteter, holdstørrelser eller en simpel summering

Uddannelsesstyrelsen

Protest: En tankpasser-model

Hanne Leth er frustreret over, at der bag politikeres og embedsmænds planer ligger en bureaukratisk-økonomisk rationalitet, som siger, at alt kan opgøres i tal og statistikker:

"Selvfølgelig kommer der mere kvalitet ud af 37 u-timer end af 6. Men timetals-opgørelser giver et helt forfjelt billede af undervisningskvalitet. Man kan ikke tælle kvalitet. Mange timer i envejsforelæsninger er jo ikke udtryk for god undervisning, læring eller kvalitet. Det er i stedet en tankpassermodel, hvor en lærer skal levere et vist antal timer/input, og så er alt godt".

Hanne Leths faglighed er netop pædagogikken:

"Men det handler ikke om påfyldning. Undervisning er komplekse sammenhænge, som det er svært at gøre styrbart og målbart ovenfra. Og det kan slet ikke standardiseres. Der er altså utroligt mange parametre, som skal indgå på den enkelte uddannelse: Hvilket fag er det, er det teoretisk eller praktisk orienteret, er det på ba- eller kandidatniveau, hvordan er undervisningsformen og hvor meget vejledning gives der, i hvilken grad kræves der kritisk-analytiske færdigheder, hvilken grad af forskningskompetence skal underviseren have osv. Alle disse faktorer skal indgå, når man skal lave en brugbar kvalitativ vurdering."

Men hendes – og andre arbejdsgruppemedlemmers – advarsler mod projektet er ikke blevet hørt. Ministeriet vil have en registreringsmodel, og arbejdet med pilotprojektet har da også kørt det seneste år.

Definitions-konflikt: Hvad er undervisning

Men arbejdsgruppen har ikke kørt uden konfrontationer:

"I arbejdsgruppen bag pilotprojektet stødte vi jo hurtigt ind i dilemmaer, fordi

systemet gerne vil have målinger, og at alt helst skal måles efter samme skala," fortæller Hanne Leth.

FORSKERforum har fået aktindsigt i arbejdsgruppens arbejde og heraf fremgår der en klar definitionskonflikt. Ministeriets første oplæg var i sine definitioner så uklare, lød protesten fra universiteterne. Komplexiteten i de forskellige u-former – forelæsninger, holdundervisning, vejledning, projektgruppevejledning, praktikforløb osv. – var ikke reflekteret tilfredsstillende. De opstillede summerende opgørelsesmetoder "repræsenterer en vægtning, der tilskynder bestemte undervisningsformer" (referat 23.05.13). Forelæsninger og holdundervisning vil få et fortrin, fordi de er nemme at opgøre og kvantificere.

Ministeriets reaktion kom fluks: "Det er ikke FIVU's ønske at tilskynde en bestemt undervisningsform eller bestemt tilrettelæggelse af undervisningen. Det er derfor vores udgangspunkt, at kompleksiteten bør bevares, og at der ikke bør ske en vægtning af de forskellige aktiviteter, holdstørrelser eller en simpel summering" (Ministeriets markering 06.06.13).

Og i en senere efterrationalisering lyder tilføjesen: "Det er samtidig ønsket at etablere en opgørelse/opgørelsesmetode, der medfører den mindst mulige administrative byrde for uddannelsesinstitutionerne" (Notat til ministeren 21.06.13).

Standardisering eller bureaukrati

Dokumenter fra arbejdsgruppen fortæller om ministerieambitioner om at få et operationelt værktøj til at registrere undervisningsaktivitet i forlængelse af Finansministeriets og Rigsrevisionens tidligere krav om bedre opgørelsesmetoder.

“ Systemets ambition er, at der laves et standardiseret og nogenlunde enkelt opgørelsessystem, men det sammenligner pærer og bananer. Eller også laves der et mere differentieret opgørelsessystem, hvor der skal registreres så meget, at det bliver en administrativ klods om benet

Hanne Leth

ssere?

”Der er nogle umulige dilemmaer i måleprojektet. Systemets ambition er, at der laves et standardiseret og nogenlunde enkelt opgørelsessystem, men det sammenligner pærer og bananer. Eller også laves der et mere differentieret opgørelsessystem, hvor der skal registreres så meget, at det bliver en administrativ klods om benet,” siger Hanne Leth.

For ministeriet er det vigtigt, at dataindsamling ”systemunderstøttes”, dvs. at eksisterende indberetningssystemer (fx STADS) kan bruges. Ministeriet gør dog det væsentlige forbehold, at der ikke i dag findes ”administrative systemer”, som kan opsamle timetal.

Og så foreslås det, at STADS-data kan understøttes af studentbårne data, dvs. optællinger af, hvor meget undervisning den enkelte studerende har modtaget.

Embedsmændene: Brug data til markedsføring

Etablering af disse systemer koster skønsmæssigt 4+4 mio. kr. som skal afholdes af institutionerne selv. Og embedsmændene forudså, at universiteterne ville kalde det for flere eksternt påførte administrative byrder og flere udgifter.

Men embedsmændene ville i forhandlingerne ikke forholde sig til de afledte administrationsbyrder. De vil ikke stole på overdrevne ”selvrapporterede skøn”, men fastslog uden videre, at indhentning af de ønskede data ikke koster ekstra, for de samme data kan universiteterne jo bruge fremover til markedsføring over for potentielle studerende!

Resultat: Spørgeskema i pilotprojekt

Der har også været definitionskonflikter, når det handler om at skelne mellem vip-staben og d-vipere, når den forskningsbaserede undervisning vip/dvip-ratioen skal opgøres. På institutter er disse kategorier generelt opgjort, men kan ikke henvises til bestemte hold/forløb.

Nogle detaljer i arbejdsgruppens arbejde afslører også embedsmændenes ukendskab til sektoren, fx når det blev foreslået, at timelektioner skulle opgøres i 60 min.-intervaller. Men det fik institutionsrepræsentanterne flyttet til de praksisrelaterede 45 min.

Resultatet af arbejdsgruppens arbejde blev

Pilotprojekt: Opgørelse af planlagt undervisnings- og vejledningsaktivitet (seneste studieordning)

Semester	Undervisning		Vejledning	Andre uddannelsesaktiviteter		Kun universiteterne og de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner - Forskningsdækning		
	Undervisningslektioner med holdstørrelse ≤40 (opgjort i lektioner á 45 min.)	Undervisningslektioner med holdstørrelse >40 (opgjort i lektioner á 45 min.)		1.Praktik/projektorienteret forløb (f.eks. praktikforløb på universiteterne)	Anden uddannelsesaktivitet opgjort i ECTS	VIP (opgjort i lektioner á 45 min.)	D-VIP (opgjort i lektioner á 45 min.)	Andre undervisere/vejledere (opgjort i lektioner á 45 min.)
1. semester (30 ECTS)								
2. semester (30 ECTS)								
3. semester (30 ECTS)								
4. semester (30 ECTS)								
5. semester (30 ECTS)								
6. semester (30 ECTS)								

VEJLEDNING:

- Med undervisning forstås den aktivitet, som uddannelsen afholder, hvor den studerende har kontaktid med en underviser, dvs. at underviser og studerende skal være fysisk til stede sammen (lektioner á 45 min.) – holdstørrelser større eller mindre end 40 studerende (for at illustrere om der er tale om storholdsforelæsninger eller mindre holdundervisning).
- Med vejledning forstås den normsatte vejledning, den studerende kan forventes at modtage
- Med andre aktiviteter skal forstås skemalagte aktiviteter udenfor undervisning eller vejledning
- Ang. Forskningsdækket undervisning opgøres efter Danske Universiteters opdeling mellem VIP-stillinger under stillingsstrukturen / D-vip-stillinger uden forskning.

(Bilag til pilotprojekt-arbejdsgruppens 3. møde d. 11. febr. 2014).

sammenfattet af ministeriet i et spørgeskema til pilotprojektet. De udvalgte institutioner (universiteter/professionshøjskoler e.a.) skal udfylde et skema pr. uddannelse. Opgørelsen skal fortælle om den planlagte undervisnings- og vejledningsaktivitet på uddannelsen, som en studerende bliver tilbudt. Ud over undervisning og vejledning skal opgørelsen også indeholde skemalagte uddannelsesaktiviteter, som ikke falder under kategorierne undervisning/vejledning, men som er ”læringsaktiviteter med tilhørende ETCS”, som fx praktik, projektorienterede forløb, projektarbejde, speciale eller praktik.

Og netop nu sker der dataindsamling, som kan give erfaringer til projektet, som er planlagt afsluttet i januar 2016.

Opfordring: Vis os tillid

Hanne Leth – som i dag er RUC-rector og ikke længere medlem af arbejdsgruppen – har set i øjnene, at der bliver en slags registrering. Universiteterne har ikke modarbejdet projektet, men det er på den anden side heller ikke deres opfindelse:

”Tælleopgaven er stillet af Finansministeriet til Uddannelsesministeriet, som har inddraget os på universiteterne og professionshøjskolerne osv. Pilotprojektet er en tvungen opgave, og den er fortvivlende, for pædagoger og undervisere er jo enige om, at tal ikke fortæller noget om kvaliteten”.

Hun har en opfordring til politikerne og til ministeren:

”Vis universiteterne og professionshøjskolerne m.fl. den tillid, at vi får autonomi til selv at vælge de mest hensigtsmæssige undervisningsformer, som fagfolk anbefaler på hvert område med alle tilgængelige ressourcer. Og skal den måles, så gør den så differentieret og kvalitativ som muligt. Og i forlængelse heraf: Drop de firkantede målinger af studieaktivitet. Lad os selv – i sammenhæng med planerne om institutionsakkreditering – finde modeller for at vurdere undervisningskvalitet.”

Kontroversiel rapport

SEKTORFORSKNING. SFI-rapport om regeringens dagpengereform kom med ubekvemme konklusioner for nogle interessegrupper. S

September måneds store politiske debat handlede om dagpenge: Er 2013-reformen for stram, så for mange falder ud af systemet, når dagpengeperioden blev afkortet fra 4 til 2 år? Det er det centrale spørgsmål i finanslovsforhandlingerne, hvor de røde i SF og Enhedslisten på den ene side kræver lettelse, og de blå på den anden side forsvarer reformen, fordi den motiverer arbejdsløse til at finde et job.

Midt i denne konflikt kom så en SFI-rapport, der konkluderede, at den omstridte reform ikke virker. Den har ikke motiveret eller tvunget ret mange udfaldstruede i arbejde. Den har kun haft en positiv effekt på 1 ud af 100 af de udfaldstruede – og det er især i de sidste tre måneder før dagpengeudløb.

Men det er kun 460-685 arbejdsløse, der har fået job tidligere, end de ville have gjort med en længere dagpengeperiode – og det skal ses i forhold til, at rapporten har undersøgt 50.600 dagpengeforløb.

SFI-rapportens ophavsmand, SFI-forsker Anders Bruun Jonassen, konkluderede: ”Man har nok overvurderet beskæftigelseseffekten forbundet med dagpengeperiodens udløb. Der er selvfølgelig en besparelse forbundet med at halvere dagpengeperioden, men det ser ikke ud til, at det i væsentlig grad hjælper folk hurtigere i beskæftigelse.” (SFI’s pressemeddelelse 11.09.2014).

Mødt af regeringskritik

Fra det Radikale, som er regeringens største tilhænger af dagpengestramninger, kom der straks en protest mod konklusionen: ”Det er meningsløst at evaluere på den fulde effekt nu. Det er svært at forstå, hvorfor SFI har undersøgt det her på et tidspunkt, hvor reformen ikke er fuldt indfaset. Man kan ikke sige noget om dagpengereformen med denne her undersøgelse, sagde Radikales gruppeformand, Camilla Hersom, med henvisning til, at regeringens forskellige tiltag ikke er slået igennem endnu.

Beskæftigelsesminister Mette Frederiksen kommentar var noget mere afdæmpet. Hun indrømmede at den nuværende lavkonjunktur måske gør, at reformen ikke har virket: ”I en økonomisk krise kommer arbejdsløse ikke i arbejde, bare fordi deres ydelse stopper,” erkendte ministeren og henviste så også til regeringens forskellige tiltag.

Tvang Regeringens dagpengereform flere arbejdsløse i job? Ikke ret mange, konkluderede SFI-rapport

Interesseorganisationer: Meningsløs rapport

Men der var også andre politiske interesser, som var ude med kritik. Dansk Arbejdsgiverforening og den liberale tænketank CEPOS kaldte den ”meningsløs”, for det er for tidligt at måle effekter. De argumenterede for, at dagpengemodtagere skal opleve et endnu større indkomstab, før de bliver motiveret til at søge et arbejde.

Og tænketank KRAKA – med forbindelse til det regeringstro POLITIKEN – kaldte rapporten ”metodemæssigt misvisende” og påstod, at reformen virker med henvisning til egen analyse for et år siden.

Men der var også fagforeninger på den anden side, som henviste til, at rapporten bare beviser, hvad de hele tiden har sagt; nemlig at de har mange medlemmer, som er udfaldstruede, og som søger arbejde, men ikke kan få noget, fordi der ikke er ledige jobs.

Sektorforskningens politisering?

Modtagelsen af rapporten viste, at det var en kontroversiel afrapportering. Nogle vil også kalde rapporten modig fra SFI’s side, for der klæber negative historier til sektorforskningen om, at den laver selvcensur og ”politiserede rapporter”, som blev drejet efter opdragsgiverens vink.

Der bliver lagt pres på fra myndigheder eller interesseorganisationer. Og det kan ske

i forskellige faser, fx under forhandlingen af kommissorium, under debatter i følgegrupper, efter ministerielle henvendelser eller i finredigeringen i slutfasen inden rapporter frigives.

”Om vores rapport er ’modig’, ved jeg såmænd ikke. Den er saglig og forskningsbaseret,” svarer rapportens bagmand, **Anders Bruun Johansen**, da FORSKERforum udfritter ham om sine erfaringer med rapportens udarbejdelse.

”Dette er min første større rapportering. Historierne om sektorforskningens politisering kendte jeg faktisk ikke. Men jeg er da blevet klogere på spillet omkring sådanne kontroversielle rapporteringer. Der er jo mange politiske interessenter i en dagpenge-rapportering. Og jeg sætter pris på at være omgivet af en leder, som kender spillet, og være i et hus, hvor der er erfaring. Jeg er altså blevet bakket meget godt op internt, og det har da givet ro om processen”.

Indsigelser: Håbsbaserede påstande

”Jeg er såmænd ikke overrasket over modtagelsen af rapporten, for dagpenge er jo en dagsaktuel debat. Men jeg er nok overrasket over, og det kom lidt bag på mig, hvor hurtigt kritikerne kunne afvise rapportens konklusioner. Men det var ikke en saglig kritik af de faglige konklusioner, derimod mere en række håbsbaserede påstande om, at resultaterne kunne være anderledes hvis

rt på politiseret felt

SFI-forskeren bag fortæller her, hvordan rapporten blev til

og hvis. Rapporten konkluderer jo, at der har været en positiv beskæftigelseseffekt, men den dækker over få personer. Og kritikerne hævder så, at det skyldes, at reformen ikke er fuldt indfaset. Og dansk fremtid kan jeg jo ikke spå om forskningsbaseret; jeg har lavet et øjebliksbillede her og nu. Men udenlandske erfaringer synes heller ikke at pege i den retning”, siger han.

De ideologiske indvendingers basis er en slags elendighedstænkning, der går ud fra, at ringere dagpengedækning vil motivere flere til at få et arbejde?

”Vores rapport peger på, at økonomisk tvang (incitament) ikke er så vigtig en parameter for ledigheden p.t., som mange troede, og som var motiveringen for reformen. De arbejdsløse kan jo ikke søge eller få jobs som ikke er der. Incitament er altså kun meningsfulde, hvis de har et handlerum.

Ukompliceret følgegruppe

Han og SFI vidste godt, at det var en kontrolopgave. Det var forskeren selv, som skabte projektet ved at lave et uopfordret tilbud til Beskæftigelsesrådet, som er sammensat af repræsentanter fra Beskæftigelsesministeriet, arbejdsmarkedets parter og KL.

”De syntes, det var en god ide, og så forhandlede vi kommissoriet, der satte rammen: Med afsæt i forhåndenværende analyser på dagpengeområdet skulle data opdateres for at se, om der var signifikante forskelle mellem de enkelte dagpengegrupper. Der blev ikke sat ’politiserede’ begrænsninger ind, nej, men som en vigtig præmis blev det understreget, at der var tale om et aktualitetsbillede; det blev præciseret, at der er lavkonjunktur med få jobs.”

Projektet har haft en følgegruppe fra Beskæftigelsesrådet: ”Her har der løbende været nogle reelle og fornuftige diskussioner af den faglige substans, og det har været meget tilfredsstillende. Gruppen gik ikke ind i debat om den politiske substans og mulige kontroverser. De fik den kort før offentliggørelsen til orientering.”

Under politiseret pres?

Rapporten var et fire måneders projekt, igangsat i efteråret, men forskeren vil ikke ud med, hvor lang tid den har været færdig før offentliggørelsen: ”Der har været nogle procedurer, som jeg ikke vil komme ind på”.

“Nogle har som job at fremme deres interessegruppes budskaber og indflydelse. Det kan skabe et særligt spil om din forskningsopgave. Og man skal være rustet til at holde fast i sin forskningsbaserede faglighed.

Anders Bruun Johansen

Det indikerer, at forskeren eller SFI har oplevet direkte eller indirekte pres i finredningen inden udgivelsen?

”Nej, det vil jeg ikke sige. Uden at det skal udløse de store konspirationsteorier, så er det vel ingen hemmelighed, at der er forskellige interessenter i dagpengedebatten, og jeg oplevede da stor nysgerrighed om, hvordan jeg ville formulere og præsentere resultaterne. Men hvis du spørger, om der i denne opgave har været entydige politiske interesser fra rekvirenten, som kunne afspore rapportens saglighed, så nej. Interessenterne har ikke samme interesser, så hvis der skulle komme pres derfra, så har de neutraliseret hinanden,” forklarer han. ”Og som sagt, så har jeg oplevet det som utrolig vigtigt at have min leders faglige-saglige opbakning i processen.”

Råd til andre: Sørg for helt klare præmisser

Efter at han har lavet denne rapport: Findes der værdifri videnskab?

”Nej, det tror jeg er en naiv forestilling, selvom jeg da tilstræber det. Måske i empirisk naturvidenskab. Men samfundsvidenskab og humaniora indgår jo i en eller anden politisk ramme og fortolkning, og det er helt indlysende i kontroversielle samfundsspørgsmål. Men som forsker må man jo så vidt muligt tilstræbe en værdifri tilgang ved at opsætte så klare, objektive præmisser som muligt. Så spørgsmål og debatter jo tages derfra,” siger han, der har en ph.d.-grad i økonomi.

Hvilket råd vil han give videre til andre sektorforskere?

”Jeg vidste det jo godt på forhånd, men jeg har alligevel fået en anden forståelse af forskning i kontroversielle spørgsmål, hvor der er politiske interesser, som er interesseret i dit produkt. Nogle har som job at fremme deres interessegruppes budskaber og indflydelse. Det kan skabe et særligt spil om din forskningsopgave. Og man skal være rustet til at holde fast i sin forskningsbaserede faglighed,” svarer han

”Min erfaring er, at det er vigtigt, at opgavens ramme er defineret klart og præcist. Der må ikke være sat begrænsninger op, der kan skabe uklare gråzoner om, hvad du må beskæftige dig med. Og strukturelt er det vigtigt, at det straks afklares i ens organisation, at der er opbakning hos nærmeste leder om opgavens præmisser, så der er autonomi og arbejdsro i processen. Det viste det sig heldigt, at jeg havde”.

Lidt stressende slutfase

Selv om det er hans første større opgave, synes han egentlig ikke, at det har været særligt belastende eller stressende: ”Det har været en teknisk-analytisk opgave som så meget andet. Men selvfølgelig har jeg været bevidst om, at jeg skulle veje rapportens ord nøje, så der var faglig-saglig dækning, fordi temaet er kontroversielt,” siger han. ”Men offentliggørelsesfasen med pressemeddelelser og journalisters spørgsmål – rapporten blev fair behandlet, synes jeg – har været stressende. Men det har da også været lidt stressende at overvære, hvordan modtagelsen og hvordan kritikken udviklede sig. Den har jeg jo skullet svare på – og det er da også en kunst at holde tungen lige i munden og undgå at komme ind i de ideologiske debatter. Jeg skal holde mig til det saglige indhold. Og jeg må faktisk sige, at det har været afstressende at svare på kritikken, fx i en kronik i Berlingske for nogle dage siden. Det giver en vis ro at få lukket disse kritikpunkter”.

Rapporten har taget sin tid, og seniorforskeren har opspareret afspadsring. Og han ser frem til en meget forlænget juleferie med familien på en tur til USA.

Selvbevidst RUC-årsfest

– 19. sept. Marbjerg Mark –

Der var ingen rigtige bigshot-honoratiores som sidste år, hvor kronprinsesse Mary var cremen på årsfesten. Universitetsministeren herself var der heller ikke. Og hvis nogle havde sat næsen op efter Roskildes mest kendte personer – far og søn, racerkørerne Jan og Kevin Magnussen – på de forreste rækker, gik de forgæves.

Til gengæld var der et par andre vigtige myndighedsgæster til stede, især departementschef Uffe Toudal Pedersen. Også SDU's nye rektor, Henrik Dam, var på høflighedsvisit, måske for at lure et par fiduser af.

Tilbage var, at RUC kunne fejre sig selv, men det er vist også formålet med årsfester. Og på RUC skete det på ene side ydmygt, på den anden side med en vis selvbevidsthed.

Bestyrelsesformanden:

Vi så ikke stramningerne komme

Den afgående **bestyrelsesformand Christian S. Nissen** (SE FOTO) holdt en dialektisk tale, hvor han på den ene side oplistede de positive resultater, som RUC havde nået, men på den anden side lavede selvransagelse på hele universitetssektorens vegne: "Det er måske os selv, der var gået lidt i selvsving. Efter ti år med hovedfokus på forskning rettes hele opmærksomheden mod undervisningen." Og Nissens selvbebrejdelse lød, at de eksterne indgreb, som nu kommer, måske er berettigede.

Eksempler på den eksterne kritik og de følgende indgreb kommer desværre udefra, som når det kommer frem, at nogle studier leverer få u-timer til de studerende, når Kvalitetsudvalget (Uddannelsesstjekudvalget) nu arbejder med effektiviseringsdagsordener, når der blev sat for mange uddannelser – og for meget intern konkurrence – i gang, forklarede Nissen:

"Nu sættes der STOP på nogle indlysende problemer. Men hvorfor kom initiativet ikke fra universiteterne selv: Kendte vi ikke problemerne? Turde vi ikke indrømme dem? Eller var vi indbyrdes uenige om analysen, og derfor gjorde vi ikke noget?"

Nissen, der indtrådte som troubleshooter efter eks-reaktor Poul Holms kaos i 2008, afviklede sin sidste officielle RUC-handling. Han afløses nu af **Erik Jacobsen**, som også er

Foto: RUC/Poul Erik Nilsen/Anders Frandsen

en rutineret herre i det statslige magtsystem. Gjorde først karriere i Finansministeriet, blev derefter departementschef i hhv. Kulturministeriet og Miljøministeriet. Og har senest været direktør på Det Kongelige Teater – og det er en turbulent post, der giver hård hud over hele kroppen.

Rektor: RUC – et værdibaseret universitet

RUC's nye rektor, **Hanne Leth Andersen**, anslog dog ingen defensive eller undskyldende attituder i sin festtale – tværtimod. Hun priste det RUCske særkende og markerede, at ledelsen ikke har tænkt sig at slække på tværfagligheden og projektarbejdsformen. Man står ved at være et anderledes universitet:

”Vi fejrer et værdibaseret universitet, der er dedikeret til at undersøge og udfordre verden i alle dens kroge og afskygninger: mennesker, natur, teknologi og samfund, og byde sig til med alternative vinkler og muligheder; undersøge og udfordre den samfundsskabte ulighed, den sociale arv, teknologiens og globaliseringens påvirkninger og de mange

miljøudfordringer samt skabe nye mulighedsrum for bæredygtighed, sundhed, velfærd og dannelse”.

Hun slog tilmed også et slag for den kritiske forskning i en tid, hvor begrebet mange steder udtales vrængende eller ironisk: ”Jeg er stolt af RUC, når jeg ser forskningsbaserede kritiske artikler eller indlæg og debat

i medierne, der går mod strømmen eller peger på nogle af klichéerne og siger, hvornår kejseren ikke har noget tøj på. Eller tilføjer nye uventede vinkler til aktuelle spørgsmål og debatter ...”

jØ

Uredelig, men sta

Bente Klarlund dømt for uredelighed, men fortsætter som KU-professor med en advarsel i personalesagen. Hvad siger tidligere UVVU

Man kan godt være ansat forsker på universitetet, selvom man er kendt uredelig af UVVU. Rigshospitalet og KU – som har 80-20-ansættelsesmyndighed – reagerede nemlig hurtigt på afgørelsen:

”Rigshospitalet (RH) ser med stor alvor på videnskabelig uredelighed, men har fortsat tillid til, at overlæge, professor Bente Klarlund Pedersen også fremadrettet kan varetage sit arbejde på RH og KU” (pressemeldelse).

Hun blev altså ikke fyret, men slipper ikke uden sanktioner fra sine arbejdsgivers side. Hun får en skriftlig advarsel, og ydermere bliver der nedsat et tilsynsudvalg, der sammen med Klarlund skal gennemgå hendes laboratoriums forskningsprocedurer. Endelig bliver der indsat sideordnede medvejledere på de ph.d.-projekter, hvor Klarlund er hovedvejleder.

Uredelig men fortsætter som KU-professor

Ifølge UNIVERSITETSAVISEN har Bente Klarlund selv meddelt, at hun er ”helt indforstået med Rigshospitalets og KU’s reaktion på afgørelsen.”

Klarlund bliver dermed det første kendte eksempel i nyere tid på forskere, der er blevet kendt uredelige og er fortsat i deres forskerstilling.

- Milena Penkowa fratrådte sin stilling på KU, inden UVVU-afgørelsen mod hende faldt.
- Helmuth Nyborg, der blev kendt uredelig i 2013, var på det tidspunkt gået på pension.
- Økologi-professor Andreas Pape Møller blev kendt uredelig i 2003, men var forinden fratrådt sin stilling på Zoologisk Institut, KU.

KU-professor: Sanktionen en balanceakt

KU-professor Peter Harder er tidligere UVVU-medlem, men kender ikke til en egentlig kutyme for, hvordan en akademisk arbejdsgiver skal reagere ved en uredelighedsdom. Hans fornemmelse er, at det forventes, at den ansatte selv vælger at gøre ”the decent thing” – nemlig at sige op. Han ser derfor Rigshospitalet og KU’s tiltag mod

Klarlund som en balanceakt, der antyder, at man dybest set ikke vurderer Klarlund som en fuskler.

”De er ikke overbevist om, at der er tale om uredelighed i en sådan forstand, at man sparker folk ud for det. Havde man fundet svindel i en grad, som man oplevede det med Penkowa, ville hun have været ude af butikken. Nu har de trods alt gjort noget, og så har man i hvert fald ikke officielt sagt ’rend og hop’ til UVVU.”

Men ligger der et ’rend og hop’ mellem linjerne?

”Universitetet kan som institution kan ikke gå ind i skænderiet om, at lægerne ikke er rigtig kloge, derfor lægger KU sig midt-mellem. Det er et forsøg på en balancegang, de har gjort det på en måde, så hun uforstyrret kan arbejde videre uden at skulle have den antagelse hængende, at det var tale om egentlig svindel,” siger Peter Harder.

Universitetet kan som institution kan ikke gå ind i skænderiet om, at lægerne ikke er rigtig kloge, derfor lægger KU sig midt-mellem. Det er et forsøg på en balancegang.

Peter Harder

Forstår ikke UVVU-dommen

Professor Harder har allerede ved flere lejligheder erklæret sig uenig i den uredelighedsdom, som UVVU har afgivet (dec. 2013 og sept. 2014). Han mener ikke, at Klarlund burde stemples som uredelig, og han kalder UVVU-afgørelsen for et resultat af ”en blanding af strukturel svaghed i konstruktionen af UVVU og meget radikal tolkning af eksisterende pejlemærker for god praksis”.

I hans øjne burde UVVU være tilfredse med KU’s og Rigshospitalets pragmatiske løsning, der trods alt ikke er decideret underkendende for UVVU-dommen.

”Jeg kender nogle af UVVU-folkene, som normalt er fornuftige mennesker. Jeg forstår ikke, hvad der er gået af dem. Jeg ville tro, at de nu ville tørre sveden af panden og glæde

sig over, at sagen er overstået. Men da de i forvejen er kravlet så højt op på piedestalen, så ved jeg snart ikke, hvordan de vil reagere.”

SDU-professor: Strafudmåling er ikke uvildig

SDU-forskningsleder og professor i miljømedicin **Philippe Grandjean** sad i UVVU 2003-2006. Han mener ikke, der findes en egentlig kutyme eller præcedens for, hvordan en arbejdsgiver bør reagere.

”Vi har jo ikke fortilfælde i nyere tid, ud over Penkowa, og der er altså en stor forskel på konsekvenserne for Penkowa og Klarlund. Men jeg kender ikke Klarlund-detajlerne så godt, at jeg tør vurdere, om sanktionen så er rimelig” siger han.

Men han har noteret sig, at opfølgningen af uredelighedssager adskiller sig fra det almindelige retssystem, nemlig ved at dommen fældes af en uvildig instans, mens straffen udmåles af arbejdsgiveren, som er knap så uvildig.

”Hvis du dømmes for at køre for hurtigt, vil strafudmålingen ske ud fra forsyndelsens alvor, og dommeren er neutral og får ikke provision. Men i uredelighedssager er det arbejdsgiveren, som skal træffe beslutningen på trods af den åbenlyse interesse i at støtte de ansatte og i, at sagen bliver dysset ned. Bente er jo en erfaren og velkendt forsker, som har fået store bevillinger, og hvad skulle der så ske med de penge, hvis hun skulle blive fyret,” spørger Grandjean. ”UVVU blev netop oprettet, fordi man i udenlandske sager havde opdaget, at institutionerne ikke gjorde nok for at komme til bunds i dem.”

Svenske universiteter ville ikke behandle sag

Han nævner et eksempel fra Sverige, hvor en forsker blev mistænkt for uredelighed, men siden skiftede arbejdsplads, og ingen af universiteterne var derefter villige til at behandle sagen, fordi de hver især mente, at problemet lå hos den anden arbejdsgiver.

Er det en svaghed, at straffen udmåles af arbejdsgiveren, der ikke er helt uvildig?

”Jeg ved ikke, om det er en svaghed – jeg har forstået, at der er juridiske grunde til

Endelig KU-professor

J-medlemmer til den sanktion?

Bente Klarlund slipper med advarsel og tilsyn, selvom hun er dømt uredelig af UVVU.

det. Man skal bare være klar over, at selvom UVVU bestræber sig på at være neutral – jeg ved godt, Bente ikke mener det i den konkrete sag – så er det også tydeligt, at arbejdsgiveren selv har nogle interesser.”

Philippe Grandjean nævner som eksempel på en anden løsning det amerikanske sundhedsministeriums Office for Research Integrity, hvor forskere dømt for uredelighed samtidig idømmes en straf, der eksempelvis kan bestå i, at vedkommende ikke må søge offentlige forskningsmidler i tre år.

”Jeg ved ikke, om det er bedre, men det har i det mindste den fordel, at det er et mere konsekvent system, fordi den dømmende instans også tager stilling til straffen, eller i hvert fald en del af den.”

DTU-professor: En betinget dom

Et andet tidligere UVVU-medlem er **Vagn Lundsgaard Hansen**, professor emeritus i matematik ved DTU. Han mener, at sanktionerne mod Klarlund er en helt fin måde at håndtere sagen på.

”Jeg synes, at KU og Rigshospitalet har taget en rigtig god beslutning. Klarlund har fået en dom fra UVVU, og den har de taget til efterretning. Det betyder ikke eksplicit, at de har accepteret den, men det er dog tæt på. Jeg har ikke grund til at sige andet om UVVU, end at det er kompetente folk, der udfører et seriøst arbejde. De har skønnet, at det er groft brug og dermed uredeligt. Men der er grader af grovhed. Arbejdsgiverne har formentlig tænkt, at hun skal have en kraftig advarsel. Det synes jeg, er en hensigtsmæssig reaktion, og jeg tror, Klarlund har lært meget af det her.

Kan man have uredelige forskere ansat ved universitetet?

”Uredeligheden kan være så grov, at man ikke kan. Og så kan det også være sådan, at man tænker, at det her gør vedkommende ikke mere. Vi giver folk en chance mere. Det svarer til, at man godt kan dømme folk skyldige i tyveri, men give dem en betinget straf. Det er samme princip.”

UVVU savner mellem-uredelighed: Dårlig forskningskik

Flere har påpeget, at UVVU's vedtægter er handicappede af ikke at have haft andre ultimative muligheder end at dømme Klarlund uredelig eller frikende hende. En kendelse midt mellem, Lundsgaard kunne have sparet alle parter for mange kvaler.

”Allerede i 2007 sagde jeg, at der burde være en mellemgrad, for eksempel med betegnelsen 'tvivlsom forskningsadfærd'. Netop med henblik på, at man skulle kunne tage højde for, at man ikke kan bevise, at det er gjort overlagt, og at det er mindre groft end en egentlig forfalskning,” siger Lundsgaard.

Han henviser til overvejelser, man har haft i Canada, om at indføre betegnelsen 'questionable research conduct' om mildere former for problematisk forskningsadfærd: ”Hvis udvalget havde haft den mulighed, så

tror jeg måske, at de havde brugt den, og så havde der været en klar skelnen i forhold til Penkowa-sagen. Og folk ville vide, at man skal være opmærksom på nogle problemer, men at vedkommende ikke i sig selv er en, der fuser.”

lah

Klarlund-føljetonen fortsætter

Sagen mod Bente Klarlund er med UVVU's endelige uredelighedsdom slut efter mere end 3 års forløb – og dog, for der er stadig et hængeparti, som kan få afgørelsen omstødt. Klarlund og hendes advokat har lagt sag an mod UVVU og uddannelsesministeren for at få hendes UVVU-udvalgt kendt inhabilt, fordi de var blevet forlænget ud over de seks år, der er lovhjemmel til. Klarlund vil ikke udtale sig herom ”af hensyn til den forestående retssag” (mail).

Samtidig er situationen stadig uafklaret omkring de anmeldelser om uredelighed, som juristen Jens Ravnkilde har indgivet til UVVU vedrørende i alt 108 sager, der på et eller flere punkter har samme praksis, som Klarlund er blevet dømt på.

UVVU-sekretariatet oplyser, at klagerne fra Ravnkilde har været sat i bero, fordi de refererede til Klarlund-sagen. Nu er UVVU så i færd med at vurdere, om sagerne skal afvises eller tages op af udvalget.

Ungt forskeropråb: Politikerne

Forskningsamarbejder mellem erhvervsliv og forskning skal ske for forskningens skyld – og styring er u hensigtsmæssig, siger talsmænd

Erhvervslivet skal naturligvis være partner for universiteternes forskning – men det skal være, fordi vi alle sammen bliver klogere af det, og ikke blot for at vi kan bryste os af at samarbejde med erhvervslivet.

Sådan lød budskabet fra en flok unge forskere, der denne sommer i en POLITIKEN-kronik advarede mod at sætte erhvervslivet "for bordenden", som det i deres øjne sker i dag, både i forhold til forskning og uddannelse.

Skyttegrave: For og imod erhvervslivet

Kronikken i Politiken kastede mange reaktioner af sig, fortæller de to yngre lektorer **Anders Søgaard** og **Kresten Lindorff-Larsen**. Fra kolleger og den umiddelbare ledelse blev der taget positivt imod synspunkterne. Men de har oplevet det problem, at mange er tilbøjelige til at læse indlægget ind i den klassiske diskussion for og imod erhvervslivets tilstedeværelse på universitetet.

"Der er nogle, der nemt falder ned i skyttegravskrigen mellem standpunkt et og to og placerer os i et af dem. Nogle tager kronikken som udtryk for, at al akademisk forskning er lige anvendt, og virksomhederne skal ud af universitetet, og det er jo ikke det, vi mener," siger Kresten Lindorff-Larsen.

Samme oplevelse har Anders Søgaard: "Det er blevet tydeligt for os, hvor svært det er at etablere en tredje position i den offentlige debat. De fleste af vores kolleger forstår godt det her tredje synspunkt. Men der har i hvert fald været et debatindlæg, som beklagede sig over endnu et indlæg fra forskere, der vil forhindre erhvervslivet i at få indflydelse. Så vi må indse, at vi formidlingsmæssigt ikke når ud til alle," siger Anders Søgaard.

I kronikken gjorde gruppen, der alle er medlemmer af Det Unge Akademi under Videnskabernes Selskab, sig til talsmænd for det, de kalder "det tredje standpunkt", der lægger sig imellem fløjkrigen mellem de klassiske dannelsesfolk, der vil have erhvervsindflydelsen helt væk, og dem, der primært ser både forskning og uddannelse som en fødekæde for erhvervslivet.

Det tredje standpunkt

FORSKERforum har mødt to af kronikkens forfattere, henholdsvis lektor **Anders Søgaard** fra KU- datalingsvistik og lektor **Kresten Lindorff-Larsen** fra KU-biokemi.

Men hvad går dette "tredje standpunkt" egentlig ud på, og hvad får en gruppe yngre forskere til at melde sig på banen med synspunkter, der strider mod den politiske dagsorden om at øge erhvervsretningen af universiteterne?

Anders Søgaard lægger ud med at forklare, hvorfor han som ung forsker føler sig helt koblet af, når fløjkrigen henholdsvis for og imod erhvervsindflydelsen bølger frem og tilbage:

"Som unge forskere tror jeg, vi er vokset op med forskning og udvikling, som på mange punkter har gjort de to positioner irrelevante. For mange af os er der ikke den store forskel mellem strategisk og grundforskning, og der er heller ikke nogen fundamental modsætning mellem dannelsesidealer, og hvad der er relevant for erhvervslivet."

Det følges op af Kresten Lindorff-Larsen:

"Vi samarbejder jo alle sammen med industrien i stor stil – jeg har selv været ansat i industrien i flere år – og vores udgangspunkt er et helt andet end den skyttegravskrig, der kører. For langt de fleste yngre forskere er erhvervsamarbejde en fuldstændig naturlig del af måden at tænke på. Vi er vokset op og har kunnet se de her store virksomheder med fokus på forskning, og hvor man sagtens har kunnet hoppe frem og tilbage mellem privat og offentligt både job- og samarbejds mæssigt," siger han.

Forældet diskussion

Både Lindorff og Søgaard samarbejder i deres forskning med virksomheder – blandt andet henholdsvis Novo Nordisk og Google – og Anders Søgaard bekræfter også, at

erhvervsamarbejdet også ses som ganske naturligt blandt hans yngre kolleger på Humanistisk Fakultet.

Diskussionen for og imod erhvervsliv kan således godt blæses af, og det samme kan den politiske indsats for at sikre erhvervsrelevans i hoved og hale. Det kommer helt af sig selv, lyder budskabet.

Den diskussion, som den unge forskerflokk langt hellere vil have i gang, handler om, hvordan man sikrer, at erhvervsamarbejdet er noget, der gavner forskningen.

"Drop al snak om grundforskning versus anvendt forskning. Kvaliteten i forskningen er i stedet den vigtigste parameter, og derudover bør vi nok i stigende grad diskutere, hvad præmisserne for samarbejdet skal være," kommer det fra Kresten Lindorff-Larsen.

Som forældre, der dropper ludo-regler

"Vi oplever, at der fra politisk hold bliver sat forkerte eller for vage rammer for det her samarbejde. Det minder mig lidt om, når man som forældre bliver så begejstret, for at man kan få sit barn til at spille ludo, at man giver fuldstændig køb på ludoreglerne. Det virker, som om politikerne er så glade for at få erhvervslivet ind, at bare det, at de er repræsenteret, er en værdi i sig selv," siger Anders Søgaard.

Han uddyber selv, hvad det er for nogle krav, han mener, man i højere grad bør stille til forskningssamarbejde med virksomheder.

"Det kræver, at alle parter går ind og bidrager til vidensudvikling, med de regler der nu er for vidensudvikling – åbenhed, vidensdeling og langsigtede visioner. Hvis man vil spille bold med universiteterne, så er man nødt til at tale åbent om de ting, man laver. Inden for mit felt – datalogi og IT – er der en masse virksomheder, der lever godt af at dele en masse ting, men også mange, der er ekstremt bange for det."

Langt perspektiv nødvendigt

Søgaard nævner også de langsigtede strategiske perspektiver som en nødvendighed for virksomheder i et universitetssamarbejde.

"Hvis virksomheder har en kortsigtet strategi og kun kender deres behov på kort sigt, så er det svært at have dem siddende i et aftagerpanel, hvor de skal beslutte, hvad studerende skal kunne om 7 år. Så er der et mismatch."

skal overholde ludoreglerne ...

ænd fra en gruppe yngre forskere

(Foto: Lars Holmgaard)

Der er for meget fokus på samarbejder med erhvervslivet og for lidt på, hvad universiteterne skal have ud af det, siger Kresten Lindorff-Larsen (tv.) og Anders Søgaard.

Men oplever I, at man ikke tager de her ting i betragtning, når man inddrager erhvervslivet?

”I aftagerpaneler skal der bare være repræsentanter fra erhvervslivet. Der stilles ingen yderligere krav. Men i de aftagerpaneler, jeg har haft kontakt med, er der stor forskel på de virksomheder, der er på banen. Når jeg kigger på de virksomheder, jeg har talt forskningsansøgninger med, er der også stor forskel på de forventninger, de har. Forskel på, hvad virksomhederne forventer af universitetet, og hvor angste de er for at tabe konkurrenceevne i samarbejdet,” siger Anders Søgaard.

Ifølge Kresten Lindorff-Larsen, findes der masser af glimrende eksempler på samarbejder, hvor virksomhederne kan se fordelene af at medvirke til forskningen på forskningens præmisser. Det er typisk de helt store virksomheder, der har kapacitet til og tradition for dette.

Produktfokuserede firmaer

”Selvom det, vi finder ud af, måske ikke kan bruges i dag eller i morgen, så har de en klar motivation, fordi den viden, der genereres i fællesskab, kan de bagefter bygge videre på med deres egen ekspertise, som de ikke

behøver fortælle os om. De samme virksomheder siger også: vi vil bare gerne have dygtige studerende med bred viden, alt det andet skal vi nok lære dem. Men den politiske dagsorden handler om specifik ’erhvervsviden og -kompetencer’, der skal bruges i virksomhederne. Måske fordi der er fokus på en type virksomheder, der måske ikke har historik eller kapital til at indgå de samarbejder,” siger han med henvisning til det politiske fokus, der er på at inddrage små og mellemstore virksomheder i forskningssamarbejdet.

”Det er en anden type samarbejder. Det er klart, det er en type virksomheder, hvor vi som samfund har brug for at opleve meget vækst. Men de samarbejder bliver nogle gange meget produktfokuserede. Så bliver det mere noget med, at vi skal opnå noget meget specifikt, og så må universitetet snævre sig ind til nogle ting, hvor den forskningsmæssige højde ikke altid har samme fokus. Der skal man tænke sig gevaldigt om,” siger Kresten Lindorff-Larsen.

Kvalitet skal vurderes i faglige miljøer

I siger, det skal handle om at sikre, at forskningen har kvalitet, men hvad er kvalitet?

”Det er let at sige, at al grundforskning er god, og vi kan ikke vide, om den på sigt

kan anvendes, og derfor er alt lige godt. Men det er jo ikke rigtigt. Ser man på Danmarks Grundforskningsfond, der har været gode til at finde gode forskningsgrupper og give dem midler, så er der kommet masser af patenter og spinoffs ud af dem. Så det er ikke, fordi vi synes, at bare fordi det er grundforskning, er det et kvalitetskriterium. Men hvis du satser på noget, hvor kvaliteten er i orden, er det i sig selv en erhvervsretning. Er det pissegodt, eller bare middelmådigt? Det er det centrale spørgsmål,” siger Kresten Lindorff-Larsen.

Men der findes jo forskellige kriterier for kvalitet. Nogle siger, Niels Bohr ikke ville have fået et ben til jorden i nutidens kvalitetsvurderingssystem?

”Inden for fagfelterne er det som regel ret let at se, hvad der er god og ikke god kvalitet i forskning. Her tænker jeg blandt andet på vores faglige review-system i forhold til tidsskrifter og konferencer – der er vi ret gode til at kalibrere, hvad der er god kvalitet. I funding-sammenhæng er der alle mulige politiske omstændigheder, der har betydning. Der er langt fra sikkert, man bliver bedømt af fagfæller, og man bliver bedømt ud fra præmisser bestemt af folk, der ikke er faglige,” kommer det fra Anders Søgaard.

Uhensigtsmæssig styring

Når I siger, erhvervslivet ikke skal sidde for bordenden – er problemet så, at de har for meget indflydelse, eller handler det mere symbolsk om, at det tillægges så meget betydning?

”Den politiske diskurs om, at vi skal fokusere så meget på dem – det er det, vi gerne vil adressere. Det er mere fordrende for samarbejdet at invitere erhvervslivet med om bordet i øjenhøjde end at placere dem for enden på en piedestal,” siger Kresten Lindorff-Larsen.

Er den udtryk for, at politikere har for lidt føling med moderne forskningsarbejde?

”De forsøger i hvert fald at styre forskningen på måder, hvor man kan spørge, om det er hensigtsmæssigt. For eksempel er der penge, man kun kan søge, hvis man laver tværfagligt samarbejde. Og for unge forskere er tværfagligt samarbejde fuldstændigt naturligt. Så det er ikke et mål i sig selv,” siger han.

lah

Tap-gruppen vokser i for

Ja, AU-bureaukratiet voksede, konstaterer økonomiprofessor Martin Paldam efter kulegravning. Men centrale keredata kan han ikke

”Jeg har sagt det tidligere, og nu har jeg undersøgt data yderligere, så jeg gentager det igen: AU’s administration voksede som følge af universitetsloven 2003, de store fusioner 2007 samt AU-ledelsens store strukturreform fra 2010. Mine tal peger på, at den relative vækst i den administrative stab (TAP-siden) har været på 8 pct. 2005-2013. Og det er en drastisk udvikling, som ledelsen bør tage alvorligt, når de nu skal prøve at rette op på AU’s struktur og økonomi”.

Økonomiprofessor Martin Paldam præsenterede i januar et paper, som var stærkt kritisk over for AU-ledelsens store strukturreform: AU-bureaukratiet var stille og roligt vokset ud fra en logik om, at bureaukratier bare vokser, hvis bureaukratiet får magt til at selvstændiggøre sig. Han konstaterede, at det var synligt, at cheflaget var vokset, og at der var opstået vicedirektørområder, som voksede ud over deres egentlige funktion og nytte. Han bekræftede de ansattes fornemmelse af, at AU’s forvaltning bare var vokset, mens det faktisk var gået modsat med effektiviteten og servicen fra forvaltningens side.

Han bifalder AU-Ekspertudvalgets rapport fra juni: ”Det er et fint og grundigt arbejde, som overordnet er en bekræftelse af mine data og bureaukratikonklusioner – med mange flere detaljer.” (se omtale s.20).

Data-appendiks modsiger ledelsens udlægning

Paldams konklusion i februar om den relative vækst i forvaltning i forhold til vip-siden blev afvist af rektor i marts med henvisning til tal, der angiveligt viser, at der i 2010-12 kun var sket en vækst på 9 pct. i administrationen, mens vip-årsværkerne var vokset med 13 pct. Det blev Paldam nødt til at undersøge i detaljer, og i juni publicerede han så et dataappendiks:

”Der skulle ikke være en sten eller data, som ikke var gået igennem. Jeg havde et imødekomende møde med både rektor og dennes datamand, men der kom kun mindre data-tilføjelser til, så mine

“ Ledelsen vil formentlig henvise til, at det ikke er muligt at differentiere på, hvilke arbejdsopgaver tap’erne udfører for hvilket niveau, fordi de centrale tap’ere har overtaget og udfører opgaver, som tidligere blev udført lokalt. Men det er jo netop, hvad vi lokalt har oplevet som et stort problem

Martin Paldam

hovedkonklusioner holder. Men jeg er ikke i stand til at dokumentere, hvad jeg egentlig gik efter. Keredata er fortsat ikke tilgængelige eller skjult”, forklarer Paldam.

Gråzoner i tap-fordelingen

Manglerne er blevet endnu klarere for Paldam:

Dels er der uklarheden i fremlæggelsen om, hvorvidt ph.d.-studerende skal indgå som vip-personale: ”Ph.d.-studerende på SU medregnes ikke i statistikkerne, men det gør ph.d.-stipendiater. Men det er problematisk, for de har slet ikke de samme forpligtelser med administration og undervisning som den faste stab.”

Dels er der uklarhed i statistikken om, hvordan en vip’er (lektor eller professor), som overgår til at være leder/administrator, opgøres i statistikken: ”Denne burde indlysende opregnes som tap’er”, mener Paldam.

Men hovedproblemet er, at det ikke er klart, hvor tap-personalet er allokeret – centralt, på fakultetet eller på instituttet: ”Tap-gruppen er opgjort som en stor masse. Ledelsen vil formentlig henvise til, at det ikke er muligt at differentiere på, hvilke arbejdsopgaver tap’erne udfører for hvilket niveau, fordi de centrale tap’ere har overtaget og udfører opgaver, som tidligere blev udført lokalt. Men det er jo netop, hvad vi lokalt har oplevet som et stort problem: At der tages ressourcer fra det lokale niveau, og at de bruges til noget

andet centralt. Eller også, at simple (lokale) opgaver pludselig bureaukratiseres, fordi tap’erne centralt ikke er gearret til at udføre disse.”

Drastisk relativ udvikling

Paldam har opstillet væksten i forvaltningen anskueligt i en figur. Det er en logaritmisk opgørelse i procentpoint, som afslører den relative vækst mellem grupperne:

”AU-ledelsens officielle udlægning er, at vip-staben er vokset mindst lige så meget som forvaltningen, men det regnestykke kan de kun komme frem til, fordi de medregner ph.d.-studerende som vip-stab (A-staff D2 i figuren). Hvis disse fraregnes – fordi de er studerende og ikke deltager ligeligt i undervisningen – så vokser vip-staben (A-staff D1) ikke i samme takt som den administrative stab (B-staff, rød farve)”, forklarer Paldam.

”Data fortæller fx, at med fusionerne steg antallet af vip’ere med 40 pct., mens væksten på tap-siden var 43 pct. Forskellen mellem vip og tap i figuren ser måske ikke så drastisk ud, men det er altså 4 procentpoint, og i praksis er en sådan relativ ændring mellem vip- og tap-stab saftsusene meget markant – en vældig stor forandring.”

Paldam: Markant skifte et faktum

AU-ledelsens afvisning af vip’ernes mistanker blev mekanisk afvist af det fhv. Lauritz-rektorat med, at forvaltningens størrelse faktisk var blevet slanket, fordi den administrative strukturreform betød en effektivisering og centralisering af en række opgaver, men at gevinsten herved delvist skulle høstes på længere sigt. Men det blev afvist af Paldam, som tværtimod hævdede, at der var sket en tømning af den lokale institut- og fakultets-betjening, hvor ressourcer, men ikke arbejdsopgaver, var blevet overført til centralt vicedirektørniveau. På institutterne oplevede de ansatte ikke, at de blev lettet for opgaver – tværtimod.

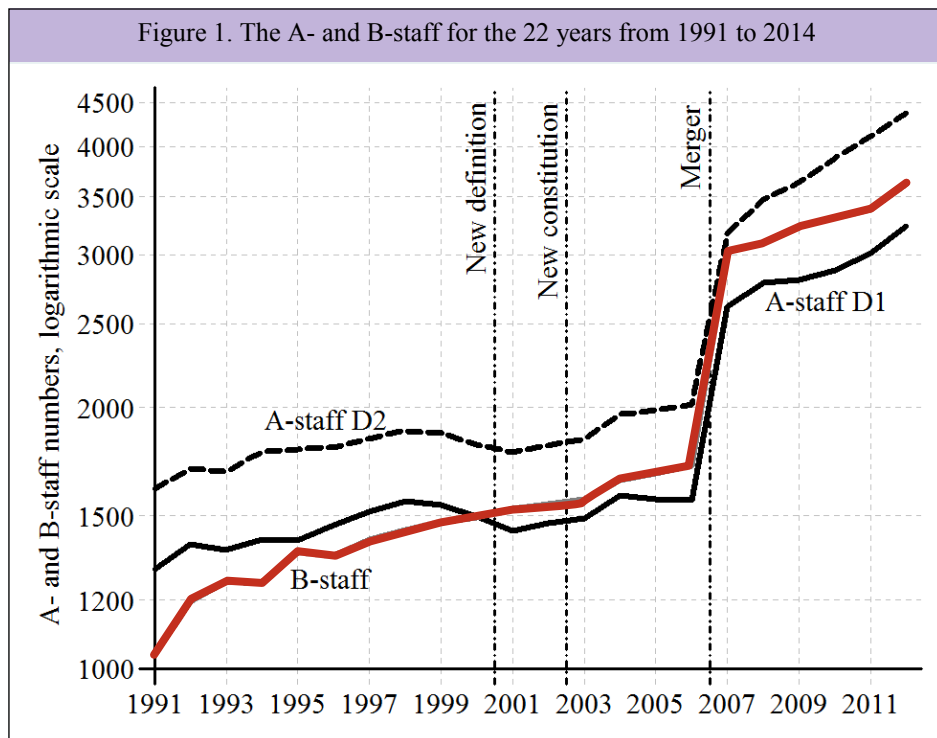
”Selv om der er data-mangel, så fortolker jeg det som et faktum – bevist af tilgængelige data – at der er sket et markant skifte i stabens allokering fra tap’ere på institutterne til centrale funktioner på AU. Og denne drastiske centralisering og bureaukratisering forklarer, hvorfor studerende og vip’ere

Ledelsen på AU har ikke ønsket at kommentere Paldams analyse.

forhold til vip'erne

e få

Figure 1. The A- and B-staff for the 22 years from 1991 to 2014

Paldams regnestykke: Vip-staben inklusive ph.d.-studerende (A-staff D2) er godt nok vokset. Men top / administrationen (B-staff, rød) har vokset sig større end den fastansatte vip-stab (A-staff D1).

oplever, at forvaltningen arbejder meget mindre effektivt end tidligere.”

Ledelsesproblem: Uigennemskueligt ressourceforbrug

”Det er et stort problem, at data-grundlaget ikke er gennemskueligt og konsistent, så man kan gennemskue AU’s budgetter og regnskaber, og at der ikke findes tidsserier. Det burde findes, så omverdenen kan gennemskue ressourceforbruget, men ikke mindst så ledelsen selv kan konstatere, hvordan organisationen ser ud og har det,” siger Paldam.

”Jeg skal ikke dømme, om gråzonerne med fattigt datagrundlag faktisk var en velovervejede gråzone i AU’s reformproces, så ledelsen fik frie hænder og ikke kunne kritiseres for fejlprioriteringer. Eller om problemet stammer fra simple standardkrav fra ministeriets side, så det ikke er muligt at opgøre tingene mere differentieret. Men AU’s ledelse burde søge at få et bedre oplyst og gennemskueligt datagrundlag.”

Hvad på de andre uni'er?

Spørgsmålet om, hvorvidt forvaltningernes størrelse og magt er vokset på bekostning af vip-personalet og uni’ernes ”kerneydelse”, har været et voksende tema siden Uni-loven i 2003.

Nu har Paldam kun gennemtvrevet AU’s data, men tør han sige, at den samme bureaukratisering også er sket på landets andre universiteter: ”Jeg har ikke noget datagrundlag for at udtale mig om de andre. Men kolleger herfra fortæller da om en lignende oplevelse af forvaltningers størrelse og magt – omend AU’s strukturreform har resulteret i den mest drastiske forandring.”

jø

KILDE:

Paldam: The Public choice of university organization m. dataappendix (Paper, jan./ juni 2014)

AUs kriseplan

AUs ledelse har modtaget 167 høringsvar på den kriseplan, som rektor fremlagde i midten af august. Der indkom bidrag fra akademiske råd, samarbejdsudvalg (fra de lokale til hovedsamarbejdsudvalget), forskergrupper, faglige organisationer, studenterorganisationer, grupper af medarbejdere og enkeltpersoner.

Modtagelsen er generelt meget positiv, der er bred opbakning bag ”et meget imødekommende beslutningsforslag”, siger Samf’s akademisk råd, som dog – i lighed med andre – mener, at der er tale om ”meget overordnede beslutningsforslag”.

Vip-tillidsrepræsentanterne Per Dahl og Olav W. Bertelsen har på HSU-kontaktudvalgets vegne meldt forskellige præciseringer ind, som især handler om konkret medindflydelse på processer:

Hensigtserklæringer om at inddrage ”de relevante medarbejdere” skal udfyldes konkret. Vip-personalet bør også engageres mere i ansættelsesprocedurer (og tilsvarende på tap-siden), siger de. De peger også på, at det bør fremgå klarere, hvor myndighedsbetjeningen er placeret og hvem og hvordan den varetages. Endelig mener de strukturelt om forvaltningen, at administrationschefernes dobbelte referenceforhold til administration samt fakultet bør præciseres, herunder bør dekans/fakultets stilling som afgørende overordnet i forhold til vicedirektør/direktør fremstå klart.

Akademisk råd for samf’ (BSC) stiller krav til klarere økonomi-snit mellem det akademiske og det forvaltningsmæssige: ”Akademisk Råd ser frem til den fulde økonomiske transparens i forhold til de administrative budgetter, ikke mindst i forhold til fællesadministrationen. Akademisk Råd bemærker dog, at forslaget ikke forholder sig konkret til, hvordan og af hvem fælles-administrationen fremadrettet dimensioneres”. Og så ønsker man større autonomi i forhold til rektoratet: Man ”bifalder princippet om fakultetet som en solidarisk økonomisk enhed”.

Den 22. oktober kl. 10-12 orienterer rektor Brian Bech Nielsen om ledelsens konklusioner på baggrund af høringen og problemanalysen, og rammerne for de efterfølgende processer på fakulteter og i forvaltningen vil blive skitseret.

Kvinder bedømmes

Lynn Roseberry fra CBS har identificeret de myter, der er med til at blokere kvinders vej til lederstillinger i erhvervslivet – og i forskning

I et halvt hundrede år har ligestilling mellem kønnene været et erklæret mål både politisk og på de enkelte arbejdspladser. Alligevel er der lang vej igen. Ikke mindst, når man ser på andelen af kvindelige ledere.

Men hvorfor er det sådan? Det spørgsmål besluttede **juralektor og ligestillingsforsker Lynn Roseberry**, CBS, sig for at udrede sammen med Johan Roos, der er tidligere rektor på CBS og i dag dekan på Högskolan i Jönköping.

”Det er en generel holdning, at selvfølgelig er mænd og kvinder lige og kan de samme ting, bortset fra rent fysisk. Men når det kommer til ledelse, er det virkelig underligt, at det tager så lang tid. I 70'erne så vi en kæmpe bølge af kvinder komme ind på arbejdsmarkedet. Vi har en hel underskov af kvinder

i mellemliderstillinger. Men de kommer ikke op, selvom de har været der i 20 år eller mere,” fortæller Lynn Roseberry.

Lederinterviews: Tror ikke på ligestilling

Sammen med Roos har hun rejst rundt i Europa og USA og interviewet ledere, hchefer og forskerkolleger om forklaringen på de relativt få kvinder, der når hele vejen til det øverste lederlag i virksomheder og institutioner.

Konklusionen kan måske bedst sammen skrives ved at konstatere, at ligestillingsarbejdet har tabt pusten: ”På trods af, at alle er enige om, at mænd og kvinder skal være lige, så er der alligevel en opgiveness og en manglende tro på, at det kan lade sig gøre. Der er noget, der gør, at lederne ikke kan finde ud af, hvad problemet er,” siger Roseberry.

I bogen har hun sammenfattet forklaringerne på den manglende ligestilling i syv punkter, som for eksempel går på, at der er naturgivne forskelle på mænd og kvinder og de roller, de kommer til at indtage på arbejdsmarkedet, og at ligestillingsinitiativer er så problematiske, at man er bedre tjent uden.

Genetiske forskelle forklarer ikke

Hun omtaler imidlertid de syv forklaringer som syv myter. Hun og Roos har nemlig dykket ned i forskningen på området, og på den baggrund kan de stort set afvise alle forklaringerne.

”Forskningen giver belæg for nogle af synspunkterne. For eksempel omkring genetikken, hvor forskere, der har specialiseret sig i kognitive forskelle, siger, at mænd og kvinder er mere ens, end individerne er inden for det enkelte køn. Der er små forskelle, men de er forsvindende små.”

Når Lynn Roseberry skal forklare kønsforskelle, peger hun på de roller, drenge og piger placeres i stort set fra fødslen – ja, i princippet allerede før.

Hun fortæller som eksempel om et forsøg, hvor voksne først blev fortalt, at et barn havde det modsatte køn, og efter de fik det rigtige køn at vide, ændrede de adfærd over for barnet.

”Det handler ikke om at gøre drenge og piger ens – det kan ikke lade sig gøre. Det

handler om, at vi skal gøre klart, at det er ren forestilling, at mænd og kvinder er dygtige til forskellige ting. Forældre, lærere og ledere skal vide, at det er nogle forestillinger, de selv skaber. Så hvis vi vil have flere kvindelige ledere, så skal vi forvente, at der kommer flere, og undre os over, at der ikke er flere.”

Kvinder giver anden dynamik end mænd

For at illustrere, hvordan kønsforestillingerne virker i praksis, nævner hun en anekdote fra bogen, hvor et lederpanel diskuterer kandidater til en lederstilling. Da de diskuterer en yngre kvindelig kandidat, bemærker en af de mandlige ledere, at hun nok ikke vil være oplagt, da hun jo har to små børn. Han bliver derefter ippet af en kvinde i panelet, der påpeger, at hun også har haft to små børn, men gerne ville være leder alligevel.

Som eksempel på en aktiv indsats for at få flere kvindelige ledere, fortæller hun om Arne Norheim, der i 2004 blev chef for IBM i

Ligestillings-officer på CBS

Ligestilling har i flere år været på dagsordenen på CBS, og det er personificeret ved Lynn Roseberry, der ud over sit lektorat har en særlig opgave som Equal Opportunity Officer på universitetet. Et af hendes initiativer har været at starte et mentor-netværk, der især har været brugt af yngre kvindelige forskerstuderende.

Roseberry har dog måttet erkende, at hun trods den fine titel ikke ene kvinde kan magte at rykke indstillingen til køn og ligestilling på et helt universitet. Blandt andet derfor er der nu i efteråret nedsat et råd med navnet Diversity and Inclusion Council, hvor hun selv skal sidde med seks andre repræsentanter for ledelse, personale og studerende.

”Før stod jeg meget alene, det var lidt en lonely ranger-agtig rolle. De her ting kræver organisationsforandringer, og det kan ikke løftes af én person,” siger hun.

Hun vil endnu ikke afsløre mere omkring rådets indsatsområder, end at det i overordnede træk handler om efteruddannelse og træning af ledere for at skabe mere bevidsthed omkring ligestillingsaspektet.

7 myter om grunden til kønsforskelle

1. Konkurrencen på arbejdsmarkedet skaber naturligt forskelle, blandt andet fordi kvinder sakker agterud, når de får børn.
2. Mænd og kvinder er gode til forskellige ting på grund af genetiske og neurobiologiske forskelle.
3. Mænd bliver ledere, fordi de er konkurrencemindede, egoistiske og aggressive, mens kvinder er samarbejdsorienterede og omsorgsfulde.
4. Kvinder er ikke ambitiøse og ikke interesserede i lederstillinger.
5. Arbejdsgivere skal passe på ikke at krænke de kvinder, der er imod positiv særbehandling.
6. Positiv særbehandling skaber konflikter, fordi det nødvendigvis vil gå ud over mændene.
7. Så længe en virksomhed overholder ligestillingsloven, gør den, hvad den skal.

hårdere end mænd

ngen

(foto: lynroseberry.com)

Kvindelige talenter mister gejsten, fordi de kan se, at deres mandlige kolleger har kollegiale relationer, som de ikke har. Så de bliver sat lidt udenfor.

Lynn Roseberry

Sverige og her blev meget overrasket over, at der ikke var nogen kvinder i ledergruppen.

”Han ventede ikke på, at nogle kvinder skulle stille op. Han fandt dem og så blev han ved med at presse dem og accepterede ikke et nej. Det var en prioritet for ham, fordi han ikke mener, lederteams der kun består af mænd, fungerer optimalt.”

Men hvis kvinder og mænd dybest set kan det samme, hvorfor er det så vigtigt at få kvindelige ledere?

”Fordi der opstår anden dynamik. Forskning viser, at kønsblandede teams fungerer bedre. Det er noget med vores måde at være sociale på. Der er en anden energi end i enkønnede grupper. Jeg kan desværre ikke forklare det bedre, og jeg har ikke set forskning, der kan forklare det.”

Forskerverdenen:

Mænds kollegiale relationer skræmmer

Et område, hvor udtyndingen af kvinder sker næsten lige så sikkert som inden for erhvervsledelse, er i forskerverdenen. Statistikkerne taler deres tydelige sprog om et felt af ph.d.-studerende med ligelig fordeling af mænd og kvinder, hvorefter kvinderne stille og roligt siver fra ansøgerfeltet, jo højere man kommer mod de faste akademiske stillinger som lektorer, professorer og på lederposterne.

Lynn Roseberry genkender mange af myte-forklaringerne fra forskningsverdenen.

”Ja, både det, at markedet skaber en naturlig udskilning, fordi mænd og kvinder er forskellige, at kvinderne mangler

ambitioner og så frygten for, at positiv særbehandling vil blive taget ilde op både af kvinder og mænd.”

Men hvis kvinder har ambitioner, hvorfor søger de så ikke stillingerne?

”Der er mange forklaringer. Kvindelige talenter mister gejsten, fordi de kan se, at deres mandlige kolleger har kollegiale relationer, som de ikke har. Så de bliver sat lidt udenfor. Når det i forvejen er en mandverden, så kan det være svært for kvinder at finde ud af, hvordan man skaber sig en vej. Der er desværre stadig manglende forståelse for, hvad det betyder for kvinder at være i mindretal,” siger hun.

Særbehandling må ikke trækkes ned over

Roseberry peger også på, at når der er tale om et traditionelt mandefag, er der en tendens til at se mere kritisk på kvinder, der forsøger at blive en del af den verden.

”Forskning viser, at vi bedømmer kvinder hårdere end mænd. Blandt andet undersøgte et studie på Yale for nyligt en gruppe forskeres bedømmelse af ansøgninger om at blive forskningsassistenter. De byttede køn på ansøgningerne, og det viste sig, at kvinderne blev bedømt langt hårdere end mændene, selvom de har de samme kvalifikationer,” siger Lynn Roseberry og tilføjer, at den modsatte skepsis mod mænd gør sig gældende i typiske kvindefag som pædagogik og sygepleje.

Er positiv særbehandling – som eksempelvis KU har forsøgt sig med – en metode til at få flere kvindelige ledere?

”Jeg kan godt forstå KU’s ræsonnement. De fandt en måde, som kunne motivere institutter til at ansætte flere kvindelige professorer. Det er én måde, og hvis man gør det bevidst – og forstår, hvorfor man gør det – så fungerer det. Men hvis man bare trækker det ned over lederne, så tvivler jeg på den positive effekt. Så en eller anden form for positiv særbehandling, der måske mest handler om en bevidsthed omkring problematikken.

Hvorfor er det vigtigt med flere kvinder i forskningsledelse – leder de anderledes end mænd?

”Flere kvindelige ledere er vigtigt, fordi forskningen viser, at vi klarer os bedre og

får vækst og bedre ledelse, hvis vi har både mænd og kvinder i spil – om det er på en arbejdsplads, i politik, eller hvad det er. Vi går glip af kvindelige talenter derude, og vi får ikke den optimale ledelse og governance, som vi kunne få, hvis vi var bedre til at håndtere det her.”

lah

7 principper for mere ligestilling

1. Lad fortiden hvile. Giv slip på anakronistiske stereotyper omkring mænd og kvinder og hvilke roller, de skal udfylde i deres karriere.
2. Få mænd og kvinder ned på jorden. Drop forestillingerne om de genetiske forskelle mellem mænd og kvinder, som om mænd er fra Mars og kvinder fra Venus. Der er færre genetiske forskelle mellem mænd og kvinder, end der er mellem individer inden for samme køn.
3. Selvom det føles rigtigt, kan det godt være forkert. Dit kulturelle ophav får dig til at tro, at du ikke er forudindtaget, men det er du formentlig alligevel.
4. Ambitioner er kønsløse. Kvinder er præcis lige så ambitiøse som mænd. Det er en dårlig undskyldning at tro andet.
5. Forvent modstand, og vær forberedt. Ikke alle er interesseret i ligestilling, men det er bedst for alle, hvis vi får det.
6. Make peace, not war. Både mænd og kvinder har grundlæggende interesse i lighed mellem kønnene, og lighed er ikke et argument, der skaber kønskonflikt.
7. Lovgivningen gør det ikke alene. Vi er nødt til at ændre vores indstilling. Ligestillingslove adresserer kun et smalt område af problemfeltet.

Lynn Roseberry & Johan Roos: ‘Bridging the gender gap – Seven Principles for Achieving Gender Balance’ (Oxford University Press 2014)

Videnskabens køn

Kvindens uddannelseshistorie er en succeshistorie, men med et indbygget paradoks:

Kvindens uddannelseshistorie er på mange måder en succeshistorie, hvor kvinder har fået mere og mere magt over kundskaben. Kvinder klarer sig bedre end mænd, de får bedre karakterer, og de trives bedre. Kvinder udgør således i dag flertallet af de studerende overalt i den vestlige verden.

Men det er kun én side af historien, for bagved lurer et paradoks: På trods af at kvinder er i flertal på de lavere niveauer, går det trægt med at få kvinder ind i toppen af uddannelsessystemet og ind i forskningen. Der er mange bud på, hvorfor kvinder bliver frasorteret eller fravælger den verden, og der er også ophidsede diskussioner om løsninger som fx kønskvotering.

Selv om universiteterne har forandret sig, er de stadig præget af en mandlig elitekultur. Teoretiske kundskaber og højere uddannelse hører stadig sammen med en mandlig identitet, og mænd er utilbøjelige til at slippe kontrollen over de institutioner, hvor den videnskabelige kundskab produceres.

Historien kan fortælle os, at det er indlejret i videnskabens kønsforståelse. Det var nemlig i 1800-tallet, at diskurser om kvinders (ringere) intellektuelle kapacitet opstod.

Kvinder fik lov til at blive optaget på universitetet i 1875. Men selv efter at man havde vænnet sig til enkelte kvindelige studenter, var der total uforståenhed over for, at de skulle forske. Vi ved, at de første kvindelige studerende havde bedre karakterer end de mandlige, og hvorfor ikke byde disse kvinder velkommen i forskningen? Man kan undre sig over, at der var en meget negativ holdning over for de få kvinder, der søgte universitetet. Kvinders uddannelseshistorie er også historien om modstand, forhindringer og tilbageslag. Men jeg tror ikke, at man skal undre sig over, at det ikke blev de mange. Egne og andres forventninger til en kvinde var dengang en tilværelse som hustru og mor. Det er formentlig en af de enkleste forklaringer på, at der var så få kvindelige akademikere de første mange årtier og helt frem til 1960'erne.

Hvad skete der, før kvinder kom på universitetet? Hvad har kvinder bidraget med i tiden, før de formelt fik mulighed for

at uddanne sig? Det middelalderlige universitet var en mandlig institution, men der findes eksempler på kvindelige studerende og uddannede kvinder.

På mange måder er det ret indlysende, at kvinder ikke rigtig hørte til på et universitet. Universiteterne var oprindelig "professionshøjskoler", hvor studier i teologi, medicin og jura forberedte de unge mænd til en karriere som præster, læger eller advokater. På det tidspunkt var det overhovedet ikke på tale, at kvinder skulle bestride den slags arbejde, så det har været medvirkende til deres udelukkelse fra universiteterne i modsætning til klostrene, som først og fremmest var lærdomscentre. Her kunne kvinder tilegne sig kundskab. Og herfra kender vi lærde som Hildegard von Bingen (1098-1179) og Birgitta af Vadstena (ca. 1303-1373).

Ser vi på de tidlige universiteter, så var der også eksempler på, at kvinder kunne deltage, for opfattelsen var, at sjælen ikke havde køn, men kroppen var køn. Derfor kunne kvinder – de få forstås – få adgang til videnskaben, men kvindeligheden var på en måde tabu og måske truende. Fra middelalderen findes eksempler på, at de samme mennesker, som priste lærde magtfulde kvinder for deres viden, dygtighed og mandlighed, samtidig beskrev kvindeligheden overordentlig negativt. Kvinder var således ikke helt udelukket fra lærdomsmiljøerne, og nogle lærde og religiøse mænd betragtede kvinder som deres lige. Selv om ingen for alvor tvivlede på, at kvinder besad samme intellektuelle evner som mænd, var der noget som adskilte de to køn: nemlig kroppen.

“ Kvinder blev naturaliseret. Med moderniseringen af videnskaben skete der en biologisering og naturalisering af kønnet – og kvinder knyttet til det private.

Det er dog tydeligt, at de lærde kvinder fra i middelalderen kun kunne blive accepteret som "vidner for Gud", fordi de ikke blev anset som rigtige kvinder, dvs. at de ikke levede et "naturligt" liv med børnefødsler og husmoderlige pligter. De havde lagt den reproduktive side af kvindelivet bag sig. De fleste lærde kvinder optrådte i sammenhæng

med religion, men efterhånden blev der flere og flere sekulære. Længere op i tid har vi mange fornemme danske eksempler på lærde kvinder, som Leonore Christine, Birgitte Thott, Sophie Brahe og Charlotta Dorothea Biehl. Så kvinder kunne godt, fordi de blev betragtet som "supra sexum", dvs. de hævdede sig op over deres biologiske køn. Men det ser ud til, at mange holdt sig inden for de for dem accepterede emner (ofte husholdningen og det private) og genrer (ofte andagtsværker, bønnebøger og salmer). Derfor finder man noget af det bedste fra kvinderne i utrykte værker. Og derfor må vi håbe, at vi får disse værker publiceret efterhånden.

Kvinder var også aktive i den salonkultur, som i Norden blev skabt efter inspiration fra de franske og tyske saloner fra 1500-1600-tallet. I Paris fandtes der egentlige videnskabelige saloner. I Danmark var der mere tale om litterære og kunstneriske saloner, som fx Kamma Rahbæks salon på Bakkehuset og Friederike Bruns salon på Sophienholm. Men selvom kvinder havde adgang til salonerne og endog ofte stod i spidsen for dem, fik de ikke adgang til de videnskabelige selskaber og akademier, som startede med Det Franske Akademi og the Royal Society of London fra midten af 1600-tallet. Mens universiteterne på det tidspunkt først og fremmest tog sig af undervisning, var det i de videnskabelige selskaber, at den egentlige forskning foregik. Det var lukket land, og de fleste nordeuropæiske videnskabelige selskaber holdt stand indtil anden halvdel af det 20. århundrede.

Så sent som i 1948 blev Danmarks første kvindelige professor, Astrid Friis, afvist i Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab, som blev grundlagt i 1742. "Antifeminismen herskede i selskabet."

I og med at kvinder ikke havde adgang til de videnskabelige selskaber og akademier, så var kvindelighed og videnskabelighed blevet hinandens modsætninger. Det fik betydning i 1800-tallet, da universiteterne gennemgik en reformproces, som bl.a. betød, at forskningen blev integreret på universitetet.

Hvordan så det universitet ud, som modtog kvinder overalt i den vestlige verden i slutningen af 1800-tallet? Det moderne universitet blev født med grundlæggelsen af Universitetet i Berlin i 1809-1810, som byggede på to grundprincipper: princippet om akademisk frihed og princippet om enheden af forskning og undervisning. Humboldts reformforsøg gik ud på at etablere en fastere sammenhæng mellem den moderne forskningsproces (på akademier og i selskaber) og den traditionelle undervisningsforpligtelse (i universiteternes regi). Endvidere var det epokegørende, at det humboldtske universitet formåede at integrere naturvidenskaberne.

Det moderne bestod også i, at en ældre opfattelse af viden som lærdom blev suppleret med en opfattelse af viden som resultater af en forskningsindsats. Der er forskel på, om viden er noget, der findes i forvejen enten i bøger eller hos lærde folk, eller om viden betragtes som forskningsresultater. Efter den første opfattelse var viden noget, der allerede eksisterede; efter den anden noget, der blev skabt og skulle findes frem. Viden var ny erkendelse, produceret ved hjælp af særlige metoder. Der er ingen tvivl om, at dette skift fra traditionel til ny viden, viden som noget, der skal findes, medvirkede til at gendrive myter om kvinder. Kønsopfattelsen blev løst fra traditionen, Biblen og religionen. Sekulariseringen medførte et opgør med et religiøst kvindesyn. Men den moderne lægevidenskab medførte en ny-traditionalisering af kønnet gennem den tætte sammenknytning af kvinder og natur.

Lægerne blev eksperter i kvindekroppen og dermed også autoriteter på pigers og kvinders opdragelse og uddannelse. Det er værd at bemærke, at det ikke var religiøse argumenter, som blev brugt i modstanden mod kvinders ret til at studere og mod ligestilling i det hele taget, men sekulære. Der blev fx ikke refereret til Biblen og Gud, men til naturen – endog i Det Teologiske Fakultet i debatten om kvinders optagelse på universitetet. Det var ifølge modstanderne ”unaturligt”, at kvinder skulle studere.

Universitetet blev ved samme lejlighed genetableret som en nationalstatslig institution, som i høj grad byggede på kønskomplementaritet og på en polarisering mellem privat og offentligt. Den moderne videnskab

forviste kvinder til privatsfæren og gjorde dem til en del af naturhistorien snarere end af historien. Kvinder blev naturaliseret. Med moderniseringen af videnskaben skete der en biologisering og naturalisering af kønnet. Den opfattelse af kvindeligheden, som blev repræsenteret i videnskaben, kunne bruges som bevis på, at kvinder ved at være tilknyttet det private ikke var i stand til at deltage i politik, være på arbejdsmarkedet eller producere intellektuelt arbejde.

“

Der har været al for lidt opmærksomhed om vigtigheden i modsætningen privat-offentlig i videnskabens verden. Ved at repræsentere det private blev kvinder nemlig også set i modsætning til det videnskabelige.

I 1800-tallet blev kvinder således en del af naturhistorien frem for kulturhistorien. Med de moderne sociale videnskaber blev den naturlige verden socialiseret og samfundsmæssiggjort, men denne socialisering af det naturlige foregik ikke samtidigt for de to køn. Mandens sfære blev historiseret og socialiseret, kvindens naturaliseret – med den modifikation, at kvinden også blev en del af samfundet ved at blive naturaliseret. Hun fik en social rolle ved at blive gjort til natur i modsætning til kultur. Naturen var således ikke udenfor, men en del af det sociale som noget forskelligt, anderledes og uforanderligt. Netop ved at kvinden blev relateret til natur i modsætning til kultur, til det private og hjemlige i modsætning til det offentlige og fremmedgørende, opnåede kvinden en plads i det moderne samfund, men først og fremmest som mor og husmor.

Modsætningen natur-kultur har indtaget en vigtig plads i videnskabshistorien, som det fx kommer til udtryk i et essay af Charles Percy Snow fra 1956, hvor han beklager opdelingen af videnskaberne i naturvidenskab og kulturvidenskab; en opdeling i to kulturer, som netop stammer tilbage fra midten af 1800-tallet. Det kom ifølge Snow til et kultursammenstød mellem de to former for videnskab. Der har imidlertid været ringe opmærksomhed omkring, at

familiens privatisering og videnskabens professionalisering skabte et tilsvarende kultursammenstød. Der blev skabt en modsætning mellem det professionelle og det hjemlige liv. Det private og kvindelige blev defineret i modsætning til det offentlige, det videnskabelige og det mandlige.

Modsætningen privat-offentlig er således vigtig i videnskaben, hvilket der har været alt for lidt opmærksomhed omkring. Ved at repræsentere det private blev kvinder nemlig også set i modsætning til det videnskabelige. Det problematiske billede af kvinden i videnskaben var en parallel til det problematiske billede af kvinden i offentligheden. Offentlige kvinder var pr. definition prostituerede, og kvinder hørte heller ikke hjemme på et universitet. Akademiske kvinder var lige som kvinder i offentligheden en trussel mod sædeligheden og anstændigheden. Men som en af datidens danske læger bemærkede, var prostitution et nødvendigt onde, mens kvindelige læger kunne kaldes unødvendige.

Samtidig med at videnskaben blev professionaliseret, foregik en intimiseringsproces, hvor moderskabet fik tillagt større værdi, og familien blev privatiseret. Kvinden blev dømt ude af det offentlige, men hun blev henvist til en anden sfære. Opfattelsen af videnskaben holdt sig i hele sin retorik inden for den mandlige og rationelle sfære og blev ofte karakteriseret som modsætning til det kvindelige.

Det lykkedes ikke i længden at holde kvinder ude fra Akademia, men vi skal frem til 1960'erne og 1970'erne, før kvinderne for alvor nedbrød barriererne. Universitetsverdenen er dog stadig præget af en mandlig elitekultur. Der er indlejret normer om et kultursammenstød mellem det offentlige og det private, hvor kvinder (mest) repræsenterer det sidste. Det er på tide at gøre op med de ulemper, som stammer fra det naturvidenskabelige syn på normerne for videnskabelighed.

KILDE: Bente Rosenbeck: *Har videnskaben køn? Kvinder i forskning.* (Museum Tusulanum, sept. 2014)

Mit mareridt

Jeg har ry hos ph.d.-studerende som effektiv tilretter af forskningsartikler. Men mit idealistiske forsøg på at redigere en international

Efter 30 år som universitetslærer har jeg efterhånden en kort liste over ting, jeg helst vil være fri for. Her kommer min top 3 i nogenlunde rækkefølge:

- Jeg vil ikke sidde i noget som helst udvalg, der har noget som helst med budgetter, fundraising eller byggeprojekter at gøre
- Jeg vil ikke ledsage amerikanske studerende på studieture til lande, hvor de helt lovligt kan begynde at indtage alkohol til morgenmaden (få timer efter, at de er vendt hjem fra druk)
- Jeg vil ikke deltage i noget som helst arrangement, der kræver, at de akademiske medarbejdere klæder sig ud som statister i et Shakespeare-drama – dvs. de fleste formelle akademiske begivenheder. Til denne liste følger jeg nu et fjerde punkt:
■ *Jeg vil ikke være medredaktør på en antologi med selvstændige bidrag fra en flok urutinerede forfattere.*

Da jeg påtog mig lige præcis den opgave i begyndelsen af 2013, tænkte jeg, at der her måtte være tale om et givtigt, intellektuelt stimulerende projekt, hvor jeg kunne få udvidet mine horisonter i forhold til den nyeste forskning inden for journalistik og medievitenskaber. Nu, halvandet år senere, er jeg og min medredaktør som skibbrudne, der i alt for lang tid har drevet rundt på et hav af farlig forskning, dunkel teori og henvisninger, der både stikker og bider.

Til sidst blev vi skyllet i land, ca. en måned efter forlæggerens absolut sidste definitivt-ikke-til-forhandling-afleveringsfrist. I nonchalante vendinger beskrev vi vores rejse over for kolleger med ord som *udfordrende*, *krævende* og *hård*. Det havde bare været alt for pinligt at skulle indrømme, at der var tidspunkter, hvor vi slet ikke troede, vi ville klare det.

Jeg har ry som en slags lokal kendis inden for akademisk redigeringsarbejde. I årevis blev jeg opsøgt – hhv. strategisk undgået – af ph.d.-studerende inden for kommunikation og journalistik, fordi jeg er kendt for at

kunne skære mindst 33% af deres tekster bort, uden at det går ud over hverken indhold eller mening.

Enkelte protesterede over de begrænsninger, jeg opstillede for antal sider og ord i deres opgaver: *Hvordan kan jeg falsificere den eller den teori, hvis jeg kun har 30 sider til rådighed?* Jamrede de. Hvortil jeg svarede: *Sigt efter 15, så skærer jeg det ned til 10.*

Som regel var redigeringen ikke svær. Jeg

- fjerner fyldet i litteraturlisten,
- kasserer uvedkommende teoriindslag,
- sletter hypotesegtagelserne,
- trimmer bisætninger,
- klipper svulstigste adjektiver bort,
- bandlyser brugen af gåseøjne "...” som kvalificering af udsagn,
- eliminerer uforståelige formuleringer samt
- befrier andre konstruktioner fra deres puppeagtige parenteser (i parentes bemærket).

Og så begynder de urutinerede skribenters forskningsartikler ellers at ligne noget.

Jeg dissekerede afhandlinger, papers og artikler og serverede dem på ny i mindre, mere mundrette portioner. Jeg profiterede på min tid som avis- og tv-journalist.

Mit mantra så jeg på på væggen på en kollegas kontor, en sjov omskrivning af Maslows behovspyramide, hvor menneskets grundlæggende behov bliver:

- At spise.
- At sove.
- *At redigere i andres tekst.*

Det var med dette redigeringsgen, at jeg gik i gang med en antologi om global journalistik og de nye medier. Hvis jeg var i stand til at rette op på en 300-siders afhandling i løbet af et par dage, kunne jeg vel sagtens ordne et kapitel på 25 sider inden morgenmaden?

Men sådan skulle det ikke gå.

Antologier inden for humaniora og de sociale videnskaber falder som regel i to kategorier. I den første inviterer man etablerede forskere til at bidrage med kapitler, der ligger inden for deres ekspertiseområder.

Der er en masse pillearbejde – fx er man nødt til at tjekke henvisninger og lave et indeks – men som regel behøver man ikke at bekymre sig om forskningens kvalitet.

Den anden kategori genbruger konferencepapers. I mit felt plejer man at slå konferencetemaer bredt op for at tiltrække så mange indlæg som muligt. Man kan slippe af sted med stort set hvad som helst under en overskrift som *Nye perspektiver i medier og kultur*. I modsætning til den første kategori, hvor man arbejder sammen med forfatterne og former deres bidrag alt efter emnet, er det meget mere tilfældigt med den anden kategori, eftersom interessante konferenceindlæg kan være så forskellige. Men den kreative redaktør kan jo altid finde en kobling mellem *Information Technologies and Tribal Identity in Papua New Guinea & Meta-Textuality in The Real Housewives of New Jersey*. Bemærk, at begge har indføjet ordet *new* i titlen.

Desværre rådede Yusuf og jeg hverken over etablerede forskere eller konferencepapers. Derimod havde vi meget idealistisk stillet os selv en opgave, der i bagklogskab ligner reality-tv: Tag en flok undervisere fra forskellige lande og kulturer med meget forskellig viden, forskningsbaggrunde og sprogfærdigheder, og se om vi kan få en akademisk antologi ud af det!

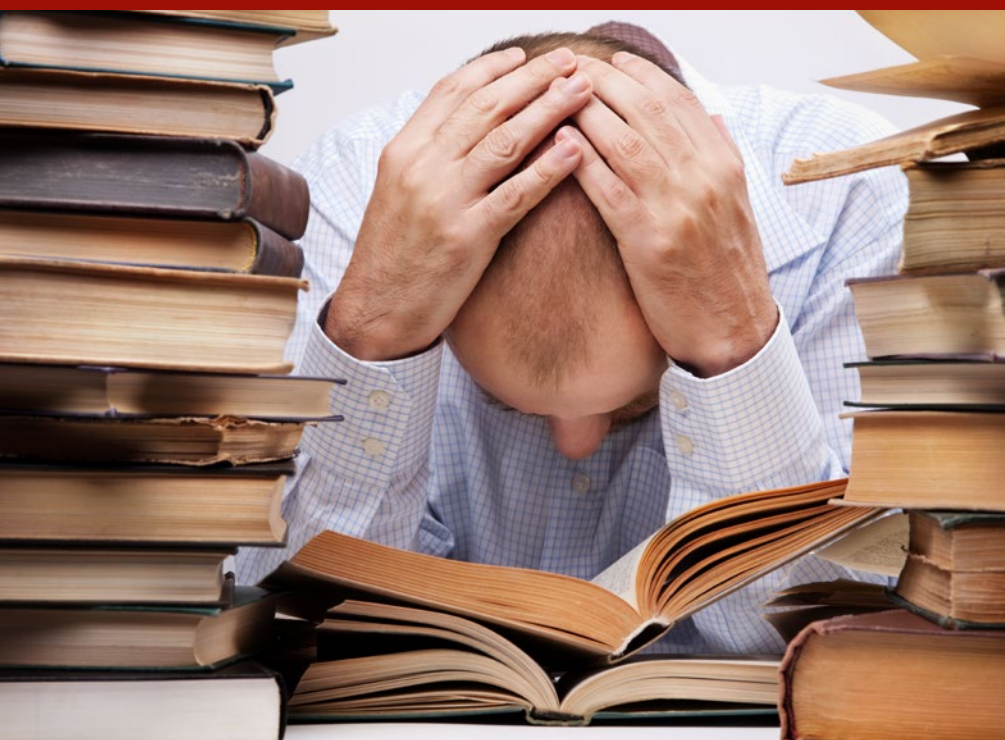
Vi tog kontakt til internationale deltagere fra undervisere på Ohio Universitets 6-ugers sommerkursus i 2013. Nogle af dem havde forskningserfaring og var fortrolige med akademisk skrivning. De fleste havde det dog ikke, men markerede stor lyst til at udvide deres kompetencer med noget forskning. Det ville give dem national status at publicere på engelsk, måske endda føre til en bedre stilling og højere løn.

Vi fik aldrig en statistik over, hvor mange, der gik i gang med at sammenfatte erfaringer og skrive, men som gik i stå, da det gik op for dem, hvor meget arbejde der skulle til. Da vi sendte reminder ud et halvt år efter, var nogle af personerne forsvundet fra e-mails eller sociale medier.

Ind kom der 20 bidrag, som ville fortælle

som redaktør

En antologi med urutinerede forfattere forliste flere gange, fortæller DAVID MOULD

os, hvad sommerkurset havde lært dem om forskningsdesign, kvantitative og kvalitative metoder, og hvordan man skriver sine resultater sammen. En 5-6 stykker levede op til eller overgik vores forventninger og havde produceret grundigt researchede, teorifunderede studier.

Men da de fleste skrev på engelsk for første gang, skulle flere gennemskrivninger rense sproget. Andres skulle klargøres med omfattende kirurgiske indgreb, for der måtte tilføjes nationale kontekster historisk, politisk, økonomisk og kulturelt på noget, som skribenten syntes var selvfølgelig. Andre præsenterede holdninger som indlysende sandheder, og vi måtte eftersøge præmisser og argumenter. Og en tredje kategori strøede om sig med tabeller, søjler og lagkager, som tilførte lidt farve, men uden kvalificering.

I måneder blev der forhandlet og kommunikeret med forfatterne, og nogle bidrag måtte skrives om 8-9 gange.

Og her har jeg ikke nævnt de bidrag, vi afviste. En havde brugt en halv snes tabeller frem fra sin online-undersøgelse om ”interaktiv kommunikation” mellem unge

mennesker i det land, han stammede fra, men en tredjedel af respondenterne var over 40 år. Kun 8 pct. var i aldersgruppen 15-24 år. Og de unges svar var besynderligt socialt acceptable i hans kultur, når de unge svarede, at de surfede på internettet for at etablere ”gensidig forståelse”, men kun få indrømmede at de søgte efter kærlighed eller ægteskab. Det projekt var totalt fejlbehæftet, så det blev afvist.

Et andet bidrag brugte data om lokalradioer fra 2007, men var der ikke friskere tal? Skrivestilen virkede også noget ujævn. Jeg lavede en plagiatsøgning på tekstuddrag, og så kom forklaringen: mindst en tredjedel af bidraget var kopieret ordret fra en Unesco-rapport fra 2007 om lokalradioer. Forfatteren havde åbenlyst ikke deltaget i hverken kurset om forskningsmetoder eller etik (plagiat). Og pludselig svarede forfatteren ikke længere på vores e-mails.

I marts med en måned til deadline havde vi efter adskillige omskrivningsfaser 15 kapitler og var tæt på trykning, troede vi – der dog havde glemt den tid, det tager at rydde op i henvisningerne samt udarbejde en

bibliografi. Skibbruden på ny.

I takt med omredigeringer var citerede forfattere blevet forbyttet eller navnene stavet forkert, henvisninger havde mistet årgangsnumre og datoer samt oversættelser. Det var et helvede. Online-kilder var de mest besværlige, for pludselig var der webadresser, der ikke eksisterede, links, der ikke virkede, og mystiske omdirigeringer til kinesiske og tyrkiske blogs. Der var masser af *Oops! Page Not Found*.

Vi endte med at bruge næsten en måned på den oprydning (efter forlæggerens deadline var passeret).

De 15 artikelforfattere, der holdt stand, synes, processen har været gavnlige for dem. De fik mere ud af det end blot en ekstra linje på cv'et eller den årlige performance-rapport, en lykønskning fra dekanen eller endda en lønforhøjelse. Mange af dem skrev til os og takkede hjerteligt for alt det, de havde lært. De var blevet mere selvsikre med hensyn til at præsentere deres arbejde på konferencer eller indsende artikler til tidsskrifter. Det havde selvfølgelig hele tiden været vores målsætning: at hjælpe akademikere, som primært beskæftigede sig med undervisning, med at lave et stykke forskningsarbejde.

Et par af forfatterne gik sågar så vidt som til at foreslå, at vi gentog øvelsen. *Hvad skal vores næste bog handle om*, spurgte de kækt.

Jeg nænnede ikke at svare, at én gang var nok for mig, og at jeg nu havde føjet yderligere et punkt til min liste over ting, jeg for alt i verden fremover ville styre udenom. Jeg skrev tilbage og ønskede dem alt muligt held og lykke med fremtidige soloprojekter.

DAVID MOULD er professor emeritus ved Ohio University. Han udgiver i oktober ”Global Journalism Practice and New Media Performance” (red. sammen med YUSET KALYANGO Jr.).

Kilde: *Times Higher Education*, 19-06-14 i Martin Aitkens oversættelse

DILEMMA

Branding skaber meta-virkelighed

Den eksterne kommunikation om Aarhus Universitet er direkte skadelig for universitetets omdømme. De fleste kommunikationsmedarbejdere har vist tidligere været ansat i rejsebureau-branchen.

Universitetets eksterne kommunikation er meget poppet. Kommunikation er lig med branding udadtil. Men al den kommunikation på glittet papir virker nærmest provokerende: Her-går-det-flot, se hvad ledelsen nu har gjort osv. Det er, når rektor trykker hånd med Kong Gulerod, eller når en dekan er blevet æresdoktor ved Langbortistan City University. Eller når oplysning til potentielle nye studerende efterlader det indtryk, at et studium foregår som en fredagsbar på Sunny Beach i Bulgarien.

Der er desværre stadig noget af den kvalmende verdensklasseretorik tilbage fra Helge Sanders tid, men tomme floskler og slagord ikke får universitetet til at fremstå seriøst. Det er utroværdigt og skaber ikke den rigtige opmærksomhed om de faktiske opgaver, undervisning og forskning. Og slet ikke om universitetets kritiske opgaver.

I den eksterne kommunikation er det også pinligt, at ledelsen eller vores dekan aldrig forsvarer os offentligt med velvalgte ord. Hvorfor er det så sjældent, at en dekan eller rektor eksternt forsvarer universitetet mod overgreb fra ministerier, politikere eller eksterne interessenter?

Den teknokratiske fremdriftsreform er jo en åbenlys skandale, som direkte modarbejder en fordybende uddannelse. Den humaniora-bashing som konstant foregår – fordi alt skal måles på økonomi, vækst og velfærd, men ikke på samfundets dannelse – burde jo modsiges af

andre end de få humanister, som har lidt kampånd tilbage.

Den forskønnede, taktiske eksterne kommunikation skaber en kunstig meta-virkelighed, som vi menige ikke kan genkende. Det er et imaginært selv billede af en veldrevet og gnidningsfri organisation. Men det kan vist kun genkendes af topledelsen og kommunikationsfolk, langt borte fra os.

Desværre smitter meta-fortolkningen også af på relationen mellem ledelsen og de menige. Det ses på den interne kommunikation. Først og fremmest opleves det som envejsformidling fra toppen og ned om beslutninger, som er taget. Og så er vigtige beslutninger pakket ind i new speak. Alt forekommer besluttet og styret i detaljer, når der sendes strategipapirer nedad, som ikke afspejler vores virkelighed. Der omtales aldrig problemer eller konflikter.

Det svækker altså troværdigheden, også ledelsens. Det er nu engang bedst at tage medarbejdernes problemer og bekymringer alvorligt. Lad os dog få konkret information om forhold, vi har brug for at vide noget om. Men måske er problemet grundlæggende, at ingen tør kommunikere realistisk, fordi ingen rigtig ved, hvem der tog en given beslutning og hvorfor? Derfor bliver kommunikationen så glat og uden kant og ligegyldig.

Ideelt set burde en universitetsoffentlighed jo være internt diskuterende, hvor idéer, alternativer og uenigheder lægges åbent op og gøres til genstand for fælles diskussion på alle niveauer, institut, fakultet, rektorat samt bestyrelsen.

Men det er nok for idealistisk?

George Orwells fætter

Etikeren: Nægt pop-promotion

Din subjektive frustration over ledelsens *new speak* og begejstring for *branding* er let at forstå. Det er nemlig ikke kun dig, der lider under den, for den er blevet udbredt til hele den offentlige sektor. Politikerne kræver i stadig højere grad, at offentlige institutioner underkastes krav om konkurrenceudsættelse, *sales*-management og produktivitet. Igen og igen kan man læse i aviserne om skyhøje salærer til konsulenter og groteske udgifter til reklamering.

Hvorfor protesterer institutionerne ikke mod disse krav? Fordi politikerne har sørget for at ændre institutionernes styrelser og bundet dem tæt til statsadministrationen gennem kontrakter om bestemte leverancer. Uni-Loven ændrede spillereglerne og skabte en ny virkelighed, opridset i fem træk: 1) en top-down styring, 2) en professionsorienteret ændring af faglige mål, 3) en misvisende, *new speak*-ledelsesretorik, 4) desorientering, magtesløshed og mistillid blandt medarbejderne og 5) mange steder også en faldende, faglig standard.

Dette er et særligt graverende problem for en forskende vidensinstitution, der forventes at søge sandheden og højne fagligheden. Hør ikke, hvad ledelsen *siger*, men *se*, hvad den *gør*. Den taler om 'verdensklasse' på samme måde, som en frugtsælger på et marked faldbyder sine produkter.

Hvis virkeligheden er sådan – hvordan forholder man sig så *etik* til den?

Det er formålstjenligt at skelne mellem tre reaktioner: en privat, en personlig og en offentlig.

I **den private reaktion** lader jeg virkeligheden gå sin gang, men trækker mig tilbage fra den for at finde en niche, hvor jeg i relativ ubemærkedhed kan leve og passe mit arbejde som en undtagelse. Jeg simulerer indordning, men passer mig selv. I antikken blev den strategi forsvaret af kynikerne og epikuræerne.

Den personlige reaktion markerer en grænse for, hvad jeg som menneske vil finde

DILEMMA-SPALTEN

FORSKERforum forelægger et dilemma, som forskerverdenen har svært ved at tale om. Dilemmaet besvares af to erfarne personer fra uni-verdenen. De er udvalgt ud fra hver deres position som hhv. ETIKEREN og KYNIKEREN. De deltager anonymt og kender ikke hinandens identitet.

Det udvalgte dilemma er inspireret af åbne svar på AU's spørgeskemaundersøgelse 2014.

mig i eller være med til. Jeg siger fra (med argumenter) for mit eget vedkommende, og er villig til at tage de personlige konsekvenser. Jeg udgør dermed et eksempel for andre. Det er den stoiske vej. Om ledelsen vil straffe mig, har jeg ingen indflydelse på.

Når jeg vælger **den offentlige reaktion**, forsøger jeg aktivt at påvirke og inddrage andre til at følge mig. Indkalder til møder, samler underskrifter, skriver i fagblade og aviser etc. Reaktionen er offensiv og kan enten appellere til ledelsens gode vilje og sunde fornuft. Eller til at de-legitimere dens magt og indflydelse. Den vej vælger kritiske intellektuelle.

Jeg kan godt forstå kolleger, der vælger den private løsning – især ældre, for hvem trængslerne trods alt har en klar tidshorizont. Den er ikke særlig moralsk, men forsøger heller ikke at være det.

For alle andre burde man som minimum kunne forlange den personlige løsning. Uden den lever og arbejder man jo reelt i en form for slaveri. Hvis ledelsen ikke tillader denne form for protest, er den diktatorisk. Resultatet er med sikkerhed et dårligt arbejdsmiljø og demotiverede medarbejdere.

Den offentlige løsning er tidskrævende og mere farefuld, fordi den ikke blot sætter en personlig, men en almen grænse for ledelsen, hvis denne skal bevare sin legitimitet. Ledelsen sættes under anklage og kan føle sig fristet til repressalier, ikke kun mod grupper, men også mod enkeltpersoner.

Branding er hel sikkert ikke et problem, der kan løses privat. Men personligt kan du tage afstand ved at insistere på de faglige mål for dit arbejde og nægte at deltage i pop-promotion, hvis det misinformerer om dit arbejde. Du kan også, som hér, gå mere offentligt til værks ved at rejse spørgsmålet i et fagblad. Men det vil tillige være en god idé at diskutere det på din arbejdsplads og i dagspressen med læserbreve, kommentarer og kronikker. Sæt ledelsen under pres.

Kynikeren: Vis lidt positiv attitude

Branding, der er kommet ind i sproget fra amerikansk business-slang, er et must for enhver privat virksomhed og har været udbredt på amerikanske universiteter i mange år. Alle, der har lagt vejen forbi Harvard Square, har set butikker fyldt med T-shirts, drikkekrus og alskens andre souvenirs med Harvards logo påtrykt. Noget tilsvarende finder man på andre universiteter i USA.

I løbet af 1980'erne og 90'erne bredte branding sig til også til de danske universiteter som et virksomhedsinspireret sprog til profilering og differentiering af institutionerne. Den daværende rektor for CBS, Finn Junge Jensen, var foregangsmand på feltet og omdøbte HHK til CBS. I Aalborg kørte universitetet bandereklamer på stadion, når AaB's kampe blev dækket af internationale sportskanaler. Selv de to store universiteter i København og Århus erkendte, at der ikke længere er tilstrækkelig customer-appeal i mottoer som "Coelestem adspecit Lucem" eller "Solidum petit in Profundis". De udgiver nu profileringsmateriale på glittet papir og i smart, dyrt design.

Branding er et udtryk for en kommerciel kultur, som er strømmet ind over Danmark fra engelsk-amerikanske kilder. Det er i universitetsaftapning blevet et barn af New Public Management-familien og har taxametersystemet, udviklingskontrakter og

strategiske forskningspuljer som søskende.

Gennem branding skaber det enkelte universitet institutionel identitet. Det sker i et sprog, som kan kommunikeres via Facebook, LinkedIn, Twitter, YouTube m.v. Altså i en form, som målgrupperne i det omgivende samfund forstår. Og det er ikke latin...

Derfor er din forestilling om, at universiteternes kommunikation kan begrænses til, hvad du kalder "realistisk" kommunikation en våd drøm fra en gammelakademisk dannelsesidealist, der fortsat famler rundt i mørket bag elfenbenstårnets høje mure. Det dialektiske kaudervælsk, som vi har en veludviklet evne til at hælde i hovedet på hinanden i den interne kommunikation, er ikke egnet til at skabe et billede af universitetet som en vigtig og samfundsnyttig institution udadtil.

Derfor, kære ven, hold op med at brokke dig over branding. Vis lidt positiv attitude. Deltag hellere aktivt i opbygningen af et positivt brand for dit universitet. Hvem ved, måske kan du score vigtige videnskabelige points ved at skrive en artikel til Harvard Business Review om udvikling af en ny generation universitetsbranding, der i lighed med filmkritikeres og madskribenters evalueringsmodeller uddeler ørne/delfiner/ugler til særligt fremragende universiteter. Kun fantasien sætter grænser.

Nytte og unytte

ATV har udgivet en kontroversiel ranking: Uddannelsesbarometeret

Tekniske fag, farmaci, revisorer, tandlæger lander i toppen mens sprog og kultur, pædagogik og æstetiske fag lander i bunden i den ranking af uddannelsers værdi for erhvervslivet og samfundet, som en arbejdsgruppen under ATV (Akademiet for de Tekniske Videnskaber) netop har offentliggjort i en rapport.

Men den får ikke venlige anmeldelser fra litteraturprofessor Per Øhrgaard, som kalder den for oplæg til åndløs uddannelsespolitisk planøkonomi: "Man kan vel kalde rankingen er forsøg på at lave en 'uddannelses-nytte-kanon'. Man opstiller en liste over, hvilke uddannelser, der angiveligt er størst og

mindst samfundsbehov for. Jeg kender godt den herskende produktivitetsdagsorden, men jeg er alligevel forbløffet over, hvor snæversynet og talentløst, dette her er

Per Øhrgaard mener, at rapporten slet ikke har noget begreb om, hvad der gør et samfund til et samfund:

"Se på ATV-rankingen af uddannelsers nytteværdi: Stort set alt, hvad der kan kaldes humanistiske fag, ender i bunden som unyttigt for samfundet – til trods for, at det er takket være disse fags emneområder, at vi overhovedet kan tale om os selv som et samfund. Hvis rapportens forfattere skulle opbygge en hær, ville de give den masser af våben – og glemme at give soldaterne mad", forklarer han.

Ikke vigtighedsbarometer

Uddannelsesbarometer er baseret på fire centrale kriterier: Løniveau, ledighed, forskningsstyrke og alder ved demission. Fagområderne samler så en score, og alt sammen sammenfattes i 4 rankingkategorier (ATV rubricerer i point, FORSKERforum i nytte, SE GRAFIK HER TIL VENSTRE).

En dum journalist har svært ved at fortolke rankingen som andet end en kategorisering af samfundsvigtighed i 4 kasser, spændende fra meget nyttige til unyttige?

"Nej, sådan kan det ikke udlægges", protesterer Erik Meineche Schmidt, formand for ATV-arbejdsgruppen. "Barometeret opstiller en ranking baseret på krystalklare kriterier efter noget, som kan objektivt måles. Hvis nogle så læser det som rangordnede i mere eller mindre vigtige nytekriterier, så er det ikke en anbefaling fra ATV-barometeret. Vi har bare lavet aktuel status på arbejdsmarkedsrelation ud fra nogle klare kriterier".

Han laver dog lidt selvkritik: "Jeg fortryder nok betegnelsen 'ranking' – jeg vil hellere kalde det 'en sammenstilling'..."

Et styringsredskab fra en teknik-lobby?

Kan rankingen ikke overtages af ministre og embedsmænd som styringsredskab mellem nyttige og unyttige uddannelser?

"Nej, den skal jo ikke overtages i ren form til at planlægge efter. Vi har bare lavet en analyse på klare præmisser med de nævnte muligheder for forbedringer, som andre kan tage sig af. Vi kommer jo ikke med faktiske anbefalinger om omprioriteringer eller nedskæringer, men påpeger blot nogle ubalancer i forhold til nogle samfundsbehov. Det er ikke vores ansvar, hvordan andre vil tolke eller bruge den".

I ATV's vedtægter står, at man skal lave lobbyisme for at fremme de tekniske videnskaber – og handler dette her i bund og grund ikke om, at der skal tages noget lagkage fra humaniora og gives til teknat?

"Det har ikke været udvalgets ambition overhovedet. I 'ranking' kan der da godt være en sammenklumpning i bunden af visse fag, som har kompetencer på det offentlige arbejdsmarked, men det er altså en iagttagelse af status på basis af de omtalte præmisser. Men det er ingen anbefaling og altså ikke lobbyisme, men oplæg til videre diskussion..."

jø

Se side 10: Åndløs planstyring

